

2017

Jalostuksen tavoiteohjelma 2018 - 2022

Airedalenterrieri

Hyväksytty rotujärjestön yleiskokouksessa 12.3.2017
SKL:n jalostustieteellinen toimikunta hyväksynyt 13.6.2017

Sisällys

1. YHTEENVETO	3
2. RODUN TAUSTA	5
3. JÄRJESTÖORGANISAATIO JA SEN HISTORIA.....	6
4. RODUN NYKYTILANNE.....	7
4.1. Populaation rakenne ja jalostuspohja.....	7
4.1.1 Populaation rakenne ja sukusiitos	8
4.1.2 Jalostuspohja.....	9
4.1.3 Rodun populaatiot muissa maissa	12
4.1.4 Yhteenveto populaation rakenteesta ja jalostuspohjasta	12
4.2 Luonne ja käyttäytyminen sekä käyttöominaisuudet	12
4.2.1 Rotumääritelmän maininnat luonteesta ja käyttäytymisestä sekä rodun käyttötarkoituksesta	12
4.2.2 Jakautuminen näyttely- / käyttö- / tms. -linjoihin	13
4.2.3 PEVISA-ohjelmaan sisällytetty luonteen ja käyttäytymisen ja/tai käyttöominaisuuksien testaus ja/tai kuvaus	13
4.2.4 Luonne ja käyttäytyminen päivittäistilanteissa.....	13
4.2.5 Käyttö- ja koeominaisuudet	14
4.2.6 Käyttäytyminen kotona sekä lisääntymiskäyttäytyminen	20
4.2.7 Yhteenveto rodun käyttäytymisen ja luonteen keskeisimmistä ongelmakohdista sekä niiden korjaamisesta	21
4.3. Terveys ja lisääntyminen.....	22
4.3.1 PEVISA-ohjelmaan sisällytetyt sairaudet ja viat.....	22
4.3.2 Muut rodulla todetut merkittävät sairaudet ja viat.....	28
4.3.3 Yleisimmät kuolinsyyt	30
4.3.4 Lisääntyminen	31
4.3.5 Sairauksille ja lisääntymisongelmille altistavat anatomiset piirteet.....	32
4.3.6 Yhteenveto rodun keskeisimmistä ongelmista terveydessä ja lisääntymisessä	32
4.4. Ulkomuoto	33
4.4.1 Rotumääritelmä	33
4.4.2 Näyttelyt ja jalostustarkastukset	35
4.4.3 Ulkomuoto ja rodun käyttötarkoitus	37

4.4.4 Yhteenveto rodun keskeisimmistä ulkomuoto- ja rakenneongelmista	38
5. YHTEENVETO AIEMMAN JALOSTUKSEN TAVOITEOHJELMAN TOTEUTUMISESTA.....	39
5.1 Käytetyimpien jalostuskoirien taso.....	39
5.2 Aiemman jalostuksen tavoiteohjelman toteutuminen.....	41
6. JALOSTUKSEN TAVOITTEET JA TOTEUTUS	43
6.1 Jalostuksen tavoitteet	43
6.2 Suositukset jalostuskoirille ja yhdistelmille	44
6.3 Rotujärjestön toimenpiteet	44
6.4 Uhat ja mahdollisuudet sekä varautuminen ongelmiin.....	45
6.5 Toimintasuunnitelma ja tavoiteohjelman seuranta	45
7. LÄHTEET	46
8. LIITTEET	46

1. YHTEENVETO

Tämä jalostuksen tavoiteohjelma on katsaus airedalenterrierin historiaan, nykyisyyteen ja tulevaisuuteen. Siinä on tietoa jokaiselle rodusta kiinnostuneelle, mutta ennen kaikkea se on apuväline kasvattajille ja työohje yhdistykselle siitä, miten rotujärjestön tehtäviä on suunniteltu hoidettavaksi. Se asettaa kasvattajille myös velvoitteita, joten siihen perehtyminen on aiheellista jo ennen pentujen suunnittelua.

Kaikki rodun harrastajat toivovat tervettä, hyväluonteista ja rodunomaista airedalenterrieriä. Koska koirat eivät ole täydellisiä, on tehtävä kompromisseja ja tämä tavoiteohjelma tekee niistä joitakin ehdotuksia. Jalostuksen tavoiteohjelman punaisena lankana on, että airedalenterrierin terveyden säilymiseksi on pyrittävä takaamaan kannassa riittävä geneettinen vaihtelu ja olemaan avoimia sairauksien suhteen. Jalostukseen käytettävien koirien on oltava riittävän tasokkaita, mutta kaikkien jalostusvalintaa tekevien tulisi muistaa tarkastella koirien tasoa laaja-alaisesti eikä keskittyä vain yhteen yksittäiseen piirteeseen.

Kuvaus rodusta ja sen käyttötarkoituksesta

Airedalenterrieri on keskikokoinen, neliömäinen ja liioittelematon koira, joka on tunnettu monipuolisena harrastuskoirana; sitä ei siis ole kehitetty mitään tiettyä käyttötarkoitusta varten. Tavoitteena on säilyttää rotu tasapainoisena ja terveenä niin henkisiltä kuin ruumiillisilta ominaisuuksiltaan.

Rodun tilanne ja jalostustavoitteet

Populaation rakenne ja jalostuspohja

Jalostuksen tavoitteena on laajentaa jalostuspohjaa käyttämällä ulkomaisia koiria, tuontikoiria sekä tuontispermaa. Jalostuskäyttöön pyritään saamaan mahdollisimman suuri osa suomalaisista jalostukseen sopivista koirista.

Luonne ja käyttäytyminen sekä käyttöominaisuudet

Pyritään säilyttämään airedalenterrierin iloinen ja ystävällinen luonne. Jalostukseen ei käytetä arkoja tai aggressiivisia koiria. Kannustetaan airedalenterriereiden monipuolista harrastuskäyttöä. Jalostusvalinnoissa kiinnitetään huomiota koiran toimintakykyyn ja sen käyttöominaisuuksiin.

Terveys ja lisääntyminen

- D-lonkkaisten koirien määrä pienemmäksi.
- Jalostukseen ei käytetä 2-kynäräisiä koiria.
- Tavoitteena saada geenitesti airedalenterrierin PRA:han/retinopatiaan. Tutkimusprojekti Helsingin yliopistossa Hannes Lohen tutkimusryhmässä käynnissä. Jatketaan silmätarkastusten järjestämistä ja verinäytteiden ottoa. Jos geenitesti sairauteen saadaan, päivitetään PEVISAA sen osalta.
- Jalostukseen suositellaan käytettävän yli kolmevuotiaita koiria, jotka on peilattu silmiltään terveiksi. Silmälausunto on voimassa 12 kk.
- Osallistutaan edelleen EVIRAn pentukuolleisuustutkimukseen.
- Jos pikkuaivoataksiapentuja syntyy, tutkitaan ne suomenajokoirien geenitestillä, joka on olemassa samantyyppiseen sairauteen. Näin pyritään selvittämään, onko kyseessä sama sairaus.

Ulkomuoto

Tavoitteena on, että koirilla ei ole rakenteessaan sellaisia ulkomuotovirheitä, jotka tekevät rodun tunnistamisen vaikeaksi. Liioitellut piirteet eivät ole toivottavia. Liian kapealeukaisia tai hammasvirheellisiä koiria ei käytetä jalostukseen.

Tärkeimmät suositukset jalostuskoirille

- Vanhemmilla on oltava ennen astutusta virallinen lonkka- ja kynnärniveltulos, jonka tulisi olla A tai B lonkkien osalta ja 0 tai 1 kynnären.
- Astutushetkellä Suomessa asuvilla koirilla tulee olla virallinen silmäpeilauslausunto, joka ei saa olla 12 kk vanhempi.
- Jalostukseen käytettävien koirien tulisi olla yli kolmevuotiaita. Ikäsuositus liittyy vuonna 2015 löytyneisiin PRA-tapauksiin, jotka ovat puhjenneet nuorilla koirilla.
- Vanhemmilla täytyy olla vähintään arvosana H näyttelystä.
- Uroksen pentumäärän yläraja on 30.
- Jalostukseen käytetyillä koirilla tulisi olla luonnetesti hyväksytysti läpäisty
- Arkaa tai aggressiivista koiraa ei saa käyttää jalostukseen.

2. RODUN TAUSTA

Alkuperä ja käyttötarkoitus

Airedalenterrieri kehittyi 1800-luvun puolivälissä Yorkshiressa, Englannissa. Siellä haluttiin yhdistää paikallisten terriereiden, saukkokoirien ja eräiden muiden, lähinnä hound- ja bull-koirien ominaisuudet yhteen niin, että saataisiin tulokseksi mahdollisimman monikäyttöinen, erityisesti erilaiseen metsästyseen soveltuva koira.

Rodun kehittäjät olivat kouluttamattomia maa- ja tehdastyöläisiä, joten mitään dokumentaatiota rodun syntyvaiheista ei ole olemassa. Nämä miehet tarvitsivat monikäyttöistä koira, joka oli avuksi luvallisessa metsästyksessä jokirannoilla, pienriistan tai lintujen salametsästyksessä kruunun mailla sekä tuhoeläinten saalistamisessa kotinurkista. Saman koiran haluttiin olevan myös valpas vahtikoira, eikä haitaksi ollut sekään, jos sen avulla saattoi ansaita hieman vedonlyönnissä koiratappeluissa tai vesirottien metsästyskilpailuissa.

Rodun kehitys nykyiseen muotoonsa

Rotu vakiintui 1800-luvun lopulla; se tunnettiin aluksi nimillä Bingleyn terrieri ja Waterside-terrieri. Ensimmäinen maininta airedalenterrieri-nimestä löytyy näyttelytuloksista vuodelta 1883, ja vuonna 1886 Englannin Kennelklubi lisäsi kantakirjaansa airedalenterrierin.

Rotu levisi pian maailmalle. Ensimmäinen airedale vietiin Yhdysvaltoihin vuonna 1881, Saksaan 1893; Pohjoismaiden näyttelyissä se esiintyi jo 1890-luvulla ja Tanskaan tuotettiin ensimmäinen koira Saksasta v.1909.

Yhdysvalloissa rodun monipuolisia ominaisuuksia jäljestävänä ja pysäyttävänä koirana alettiin pian hyödyntää suurriistan metsästyksessä. Saksalaiset alkoivat kouluttaa airedalenterrierejä sotaväen tarpeisiin kuulovartio-, viesti- ja haavoittuneiden etsintäkoiriksi. Myös rodun kotimaassa Englannissa merkittävin koirien kouluttaja, Colonel E. H. Richardson innostui airedalen käyttöominaisuuksista ja aloitti airedalenterriereiden kouluttamisen sotilaiden ja poliisien avuksi.

Molemmissa maailmansodissa airedalenterriereitä käytettiin apuna kaikilla rintamilla. Myös venäläisillä ja japanilaisilla oli airedaleja viesti-, kuljetus- ja lääkintätehtävissä. Suomeen ensimmäiset koirat toi Helsingin Poliisilaitos vuonna 1910. Vuodesta 1925 lähtien myös suojeluskuntajärjestöllä oli airedalenterriereitä. Palveluskoirakokeisiin airedalenterrierit ovat Suomessa osallistuneet 1930-luvulta lähtien, ja kaksi airedalenterrieriä palveli rintamalla talvi- ja jatkosodan aikana.

Sotien jälkeen varsinkin Englannissa airedalenterrierin käyttö sotilas- ja poliisitehtävissä hiipui, ja kun yhteiskunnallisista muutoksista johtuen metsästyskoirien tarve väheni, airedalenterrieristä on vuosien saatossa tullut siellä pääasiassa seurakoira.

Myös Yhdysvalloissa ja Kanadassa airedalet ovat lähinnä seurakoiria, mutta siellä on säilynyt myös metsästysperinne. Suurriistan metsästyksessä airedalen avulla on nykyisin hyvin harvinaista, mutta lintujen metsästyksessä ja nisäkkäiden jäljestäminen ovat lisänneet suosiotaan jopa koemuotona. Airedalea käytetään myös hakevana, seisovana, ylösajavana ja noutavana lintukoirona. Pohjois-Amerikassa harrastetaan metsästyskokeiden lisäksi myös tottelevaisuuskokeita, agilitya, flyballia ja suojelua. Airedaleja työskentelee myös pelastus- ja poliisikoirina.

Ulkomuodossa on tapahtunut kehitys tyylikkään terrierityypin suuntaan - ehkä kestävyden ja liikkuvuuden kustannuksella. Alkuaikojen airedalesta selkä ja lanne ovat lyhentyneet ja jäykistyneet ja varsinkin etukulmaukset suoristuneet. Muu maailma on seurannut pitkälti rodun kotimaan ja USA:n

kehitystä, eikä tyypissä ole havaittavissa suuria eroja mantereittain tai maittain, varsinkin kun Venäjänkin uusi kanta perustuu pääasiassa tuonteihin.

Sukulaisrodut, joiden kanssa yhteinen kehityshistoria

Airedalenterriereiden kehityshistoria ei ole tarkkaan raportoitu, joten tiedossa ei ole yhtä aikaa kehittyneitä sukulaisrotuja. Monien englantilaisten terriereiden historia on tosin samantyyppinen kuin airedalenterrierillä, eli ne kehitettiin, koska tarvittiin rohkeaa ja monipuolista koiraa. Tavallisilla ihmisillä ei välttämättä ollut rahaa pitää useita koiria, joten sen yhden tuli soveltua mahdollisimman moneen tarkoitukseen.

Eri linjat

Saksassa airedalenterrieristä kehittyi palveluskoira, jolla oli jalostusvaatimuksena usean vuosikymmenen ajan myös koulutustunnus. Myös Venäjällä arvostettiin ennen kaikkea airedalen palveluskoiraominaisuuksia ja panostettiin koirien vartiointi- ja suojeleominaisuuksiin.

Suomessa pk-kokeiden vaihtoehtoisiksi tulivat 1970-luvulla myös tottelevaisuuskokeet ja pelastuskoiratoiminta sekä 1990-luvulla agility, joihin aktiviteetti on osaltaan siirtynyt. Airedalenterriereillä, kuten kaikilla muillakin roduilla, on ollut myös vuodesta 1994 oikeus osallistua metsästyskoirien jäljestämiskokeeseen. Joitakin yksilöitä käytetään nykyisinkin hirven, linnun ja pienriistan, kuten minkin, metsästykseen. Kaikkialla maailmassa suurin osa airedalenterriereistä on kuitenkin seurakoirana.

Ensimmäiset koirat Suomessa, koiramäärän kehitys

Suomen Poliisikoiralaitoksen lisäksi myös suojeluskuntajärjestöllä oli airedalenterriereitä vuodesta 1925 alkaen. Sotien jälkeen airedalenterriereiden rekisteröintimäärät vakiintuivat ja kasvoivat vähitellen, kunnes putosivat lähes puoleen vuonna 1996 voimaan tulleen työstyskiellon jälkeen (keskimäärin 135 pennusta 70 pentuun).

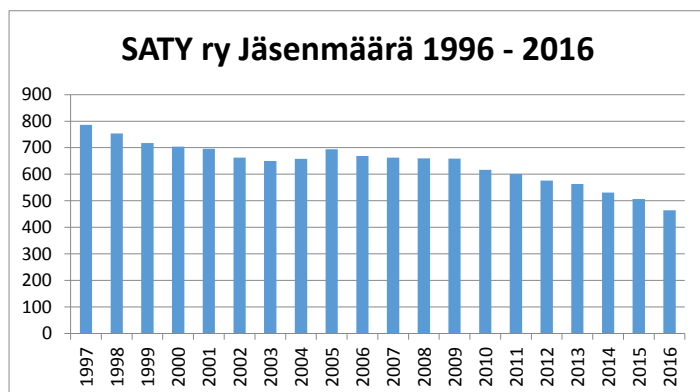
3. JÄRJESTÖORGANISAATIO JA SEN HISTORIA

Nykyinen rotua harrastava yhdistys/järjestö ja aiemmat rotujärjestöt

Suomen Airedalenterrieriyhdistys r.y. on perustettu vuonna 1946 Suomen Seurakoira- ja Terrierikerhon Airedalenterrieriosastona. Itsenäinen Suomen Airedalenterrieriyhdistys r.y. perustettiin v.1951. Yhdistyksen jäsenmäärä on ollut enimmillään 990 henkilöä. Yhdistyksen toiminta kattaa koko maan ja useissa maakunnissa on paikallisia alajaostoja. Yhdistyksen toimeenpaneva elin, hallitus, valitaan sääntömääräisesti marraskuun yleiskokouksessa ja se mm. hyväksyy yhdistyksen uudet jäsenet.

Rotua harrastavan yhdistyksen tai järjestön jäsenmäärä ja sen kehitys

Vuoden 2016 lopussa Suomen Airedalenterrieriyhdistyksessä oli 464 jäsentä. Jäsenmäärä on seurannut rekisteröintimääriä ja trendi on ollut laskeva viimeisen 20 vuoden aikana, joskin pientä kasvua oli vuosina 2004 ja 2005.

Jalostusorganisaation rakenne ja jalostustoimikunnan tehtävät

Airedalenterrierin jalostuksesta vastaa ensisijaisesti hallituksen nimittämä jalostustoimikunta, johon kuuluu 2 - 5 jäsentä. Jalostustoimikunta toimii Kennelliiton ohjeistuksen mukaisesti.

Jalostustoimikunnan tehtävä on mm. informoida kasvattajia rodussa ilmenevistä perinnöllisistä sairauksista ja niiden tilanteesta, rodun PEVISA-säännöistä sekä tarjota jalostusneuvontaa tarpeen mukaan.

Jalostustoimikunnan työ keskittyy tietojen keräämiseen ja analysointiin sekä tiedon jakamiseen kasvattajille ja koiranomistajille. On luotettava kasvattajien asiantuntemukseen, etiikkaan ja ryhmäkuriin sekä ostajien valistuneisuuteen toiminnan tason valvojana. Rotujärjestön ensisijainen tehtävä on jakaa tietoa.

4. RODUN NYKYTILANNE

4.1. Populaation rakenne ja jalostuspohja

Perimän monipuolisuus tarkoittaa sitä, että populaatiossa on olemassa samasta geenistä useita eri muotoja. Tämä vähentää resessiivisesti periytyvien sairauksien ilmituloa, sillä kahden sairaan alleelin (geenin) sattuminen samaan yksilöön on epätodennäköistä, koska valinnanvaraa on enemmän. Suhteellisen pienilukuisissa koiraroduissa, joihin airedalenterrierikin kuuluu, on erityisen tärkeää, että jalostuspohja pysyy mahdollisimman leveänä, jotta monimuotoisuus säilyisi. Monimuotoisuutta turvaava suositus yksittäisen koiran elinikäiselle jälkeläismäärälle on 5 % pienilukuisissa roduissa laskettuna rodun neljän vuoden rekisteröintimäärästä. (<http://www.kennelliitto.fi/perinnollinen-monimuotoisuus-ja-jalostuspohja>)

4.1.1 Populaation rakenne ja sukusiitos

Taulukko 1. Vuositolasto – rekisteröinnit (Lähde: Kennelliiton jalostustietojärjestelmä)

	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007
Pennut (kotimaiset)	29	49	48	97	67	53	86	73	77	91
Tuonnit	2	2	1	6	4	1	9	8	8	2
Rekisteröinnit yht.	31	51	49	103	71	54	95	81	85	93
Pentueet	5	9	7	12	9	7	11	13	11	11
Pentuekoko	5,8	5,4	6,9	8,1	7,4	7,6	7,8	5,6	7	8,3
Kasvattajat	4	4	4	9	5	5	8	5	6	5
jalostukseen käytetyt eri urokset										
- kaikki	5	8	6	11	7	6	9	11	7	10
- kotimaiset	3	1	4	5	3	2	3	4	3	5
- tuonnit		2	1	2		2	2	1		
- ulkomaiset	2	5	1	4	4	2	4	6	4	5
- keskimääräinen jalostuskäytön ikä	6 v 1 kk	6 v 5 kk	3 v 10 kk	4 v 10 kk	5 v 2 kk	4 v 5 kk	2 v 9 kk	5 v 3 kk	2 v 11 kk	4 v 10 kk
jalostukseen käytetyt eri nartut										
- kaikki	5	9	7	12	9	7	11	13	11	11
- kotimaiset	3	8	6	10	7	6	9	10	8	9
- tuonnit	2	1	1	2	2	1	2	3	3	2
- keskimääräinen jalostuskäytön ikä	3 v 9 kk	3 v 11 kk	4 v 7 kk	4 v 4 kk	3 v 4 kk	3 v 6 kk	4 v 3 kk	4 v 1 kk	3 v 4 kk	3 v 7 kk
Isoisät	8	13	10	21	13	10	15	20	15	16
Isoäidit	8	15	10	20	14	12	17	23	15	20
Sukusiitosprosentti	1,50 %	1,87 %	2,29 %	2,42 %	1,80 %	1,15 %	1,40 %	2,32 %	3,41 %	3,29 %

Rekisteröintimäärät Suomessa

Vuosina 2007 – 2016 on rekisteröity keskimäärin 71 koiraa vuodessa. Kymmenen vuoden aikana on rekisteröity 43 tuontikoira ja 670 Suomessa syntyntä pentua (Taulukko 1.)

Jakautuminen linjoihin

Pääosa Suomessa kasvatettavista airedalenterriereistä edustavat ns. näyttelylinjaa, mutta Suomessa kasvatetaan myös pienimuotoisesti Saksasta alunperin olevaa käyttölinjaa. Näitä linjoja käytetään myös jalostukseen keskenään, eli ne eivät ole täysin erillisiä.

Tuontikoirien vuosittainen lukumäärä

Viimeisen kymmenen vuoden aikana Suomeen on tuotu keskimäärin 4 koiraa vuodessa. Tarkemmat tiedot taulukossa 1. Koiria on tuotu Suomeen Ruotsista, Iso-Britanniasta, Saksasta, Venäjältä ja Valko-Venäjältä.

Rodun jalostusurosten ja -narttujen ikä

Vuosina 2007 – 2016 urosten keskimääräinen jalostuskäytön ikä on vaihdellut 2 v 9 kk:sta 6 v 5 kk:een. Nartuilla ikähaitari on pysynyt melko tasaisena, ollen 3 v 4 kk – 4 v 7 kk. (Taulukko 1.)

Tietoa sukusiitoksesta

Sukusiitoksessa paritettavat koirat ovat sukua keskenään. Sukusiitos lisää riskiä resessiivisten perinnöllisten sairauksien esilletuloon, sillä sukulaisyhdistelmissä geneettinen vaihtelu pienenee ja sairautta aiheuttavat geenimuodot tulevat yleisemmiksi (<http://www.kennelliitto.fi/sukusiitos>). Airedalenterriereillä suositellaan yhdistelmän sukusiitosprosentin ylärajaksi 6,25% viidestä sukupolvesta laskettuna.

Rodun vuosittainen sukusiitosaste

Vuosina 2006 – 2015 keskimääräinen sukusiitosaste on vaihdellut välillä 1.15 % - 3,41 %, ollen keskimäärin 2.15%. (Taulukko 1.) Sukusiitosprosentti on kuitenkin ollut melko tasaisessa laskusuunnassa.

4.1.2 Jalostuspohja

Taulukko 2. Jalostuspohja per sukupolvi (Lähde: Kennelliiton jalostustietojärjestelmä)

	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007
Per vuosi										
- pentueet	5	9	7	12	9	7	11	13	11	11
- jalostukseen käytetyt eri urokset	5	8	6	11	7	6	9	11	7	10
- jalostukseen käytetyt eri nartut	5	9	7	12	9	7	11	13	11	11
- isät/emät	1	0,89	0,86	0,92	0,78	0,86	0,82	0,85	0,64	0,91
- tehollinen populaatio	7 (70%)	12 (67%)	9 (64%)	16 (67%)	11 (61%)	9 (64%)	14 (64%)	16 (62%)	12 (55%)	14 (64%)
- uroksista käytetty jalostukseen	0 %	0 %	0 %	8 %	5 %	3 %	8 %	6 %	5 %	8 %
- nartuista käytetty jalostukseen	0 %	4 %	5 %	5 %	9 %	16 %	16 %	24 %	12 %	20 %
Per sukupolvi (4 vuotta)										
- pentueet	33	37	35	39	40	42	46	45	47	48
- jalostukseen käytetyt eri urokset	26	26	25	27	27	27	30	30	29	30
- jalostukseen käytetyt eri nartut	29	31	29	31	35	36	37	40	40	38
- isät/emät	0,9	0,84	0,86	0,87	0,77	0,75	0,81	0,75	0,72	0,79
- tehollinen populaatio	37 (56%)	39 (53%)	37 (53%)	39 (50%)	42 (52%)	43 (51%)	46 (50%)	48 (53%)	47 (50%)	47 (49%)
- uroksista käytetty jalostukseen	4 %	5 %	5 %	7 %	6 %	6 %	7 %	7 %	6 %	5 %
- nartuista käytetty jalostukseen	4 %	6 %	8 %	12 %	16 %	17 %	18 %	18 %	17 %	18 %

Jalostukseen käytettyjen urosten ja narttujen osuus syntyneistä

Viimeisten sukupolvien aikana uroksia on käytetty jalostukseen 6 % sukupolven aikana rekisteröidyistä, narttuja 13 %. Viimeisen sukupolven (2013 – 2016) kohdalla on huomioitava, että se on vasta tulossa tai tullut jalostusikään, joten tämän sukupolven kohdalla varsinkin narttujen %-osuus tulee nousemaan. Tarkemmat tiedot taulukosta 2.

Isät/emät -luku

Keskimääräinen isät/emät –suhdeluku viimeisen kymmenen vuoden aikana on 0,81 (Vuosittaiset suhdeluvut taulukossa 2.), joka tarkoittaa, että jalostusnarttuja on enemmän kuin uroksia.

Ihanteellisinta perimän monimuotoisuuden säilyttämisen kannalta olisi, että suhdeluku olisi 1.

Tilannetta voidaan kuitenkin pitää melko hyvänä, suhteissa ei ole tapahtunut merkittäviä heilahduksia viimeisten sukupolvien aikana.

Tietoa tehollisesta populaatiokoosta

Tehollinen populaatiokoko kertoo rodun geneettisestä monimuotoisuudesta. Mitä suurempi tehollinen populaatiokoko rodulla on, sitä paremmin geneettinen vaihtelu säilyy. Pieni tehollinen populaatio lisää riskiä perinnöllisten sairauksien lisääntymiseen ja esilletuloon. Tehollisen populaatiokoon tulisi olla lyhyellä aikavälillä yli 100, jotta sukulaistumisesta johtuva sisäsiittoisuus ei rappeuttaisi sitä (Lähde: Katariina Mäki, <http://www.kennelliitto.fi/tehollinen-populaatiokoko>).

Rodun tehollinen populaatiokoko

Airedalenterriereiden keskimääräinen tehollinen populaatiokoko viimeisten sukupolvien aikana on keskimäärin 43 (Taulukko 2.). Tämä tarkoittaa, että rodun geneettinen monimuotoisuus vähenee ja geenimuotoja häviää nopeasti. Tehollinen populaatio on ollut laskussa jo parinkymmenen vuoden ajanjaksolla. Airedalenterriereiden rekisteröintiluvut ovat vähentyneet vuodesta 1995 lähtien. Vuosittaiset heilahtelut rekisteröintimäärissä ovat olleet melko suuret, joten kahden viimeisen vuoden

2017

vähäiset rekisteröintimäärät (alle 50) on toivottavasti tilapäinen ilmiö. Rekisteröintimäärien laskuun vuonna 1995 vaikutti selvästi voimaan tullut typistyskielto. Tällä hetkellä typistyskiellolla ei ole vaikutusta rekisteröinteihin. Airedalenterrieri on kuitenkin suhteellisen vaativa trimmattava rotu. Ihmisten mukavuudenhalu on lisääntynyt, eikä melko kookkaaseen trimmattavaan koiraan ehkä olla valmiita satsaamaan, kun saatavilla on pienempiä ja helppohoitoisempiakin rotuja. Rodun monipuolisuutta harrastuskoirana ja erinomaisena perhekoirana tulisi korostaa ja tehdä rotua tunnetummaksi. Vanhalla maineella ”terriereiden kuninkaana” ei ole ehkä enää tänään sellaista kaikupohjaa kuin aikaisemmin, ja tässä on rotujärjestöllä edessään haasteita.

Taulukko 3. Viimeisen 10 vuoden aikana jalostukseen runsaimmin käytetyt 20 urosta (Lähde: Kennelliiton jalostustietojärjestelmä)

#	Synt. vuosi	Uros	Tilastointiaikana				Toisessa polvessa		Yhteensä	
			Pentueita	Pentuja	%-osuus	kumulat. %	Pentueita	Pentuja	Pentueita	Pentuja
1	2007	SAREDON AMERICAN GANGSTER	5	37	5,52 %	6 %	9	57	5	37
2	2006	BIG LADY'S FINN WINN	4	35	5,22 %	11 %	3	17	4	35
3	2009	KATHERINA'S LAND REDMUND	3	30	4,48 %	15 %			3	30
4	2007	MUSCIDA'S APOCALYPTICA	3	24	3,58 %	19 %			3	24
5	2005	MAGA EL HEARTNSOUL	3	24	3,58 %	22 %	0	0	3	24
6	2007	KATHERINA'S LAND QUITE SO	3	23	3,43 %	26 %	1	1	3	23
7	2005	RUS KORNELS SERIEZNY SOPERNIK	2	22	3,28 %	29 %	20	131	2	22
8	2000	KATHERINA'S LAND KINDLY BOY	3	21	3,13 %	32 %	2	18	5	32
9	2010	BIG LADY'S DIRTY HARRY	3	21	3,13 %	35 %	1	8	3	21
10	2006	EXTEMPORE KICK-OFF	3	19	2,84 %	38 %			3	19
11	2006	EIKU VOM TREFFENWALD	2	16	2,39 %	41 %			2	16
12	2008	SPICAWAY VERITY	2	15	2,24 %	43 %	2	17	2	15
13	2004	STARGUS DEVIL'S DUE	4	15	2,24 %	45 %	3	13	4	15
14	2003	SANDALE JACK FROST	2	14	2,09 %	47 %	0	0	2	14
15	2009	EXTEMPORE LET'S GO AGAIN	2	14	2,09 %	49 %	2	10	2	14
16	2007	BIG LADY'S NAME THE GAME	2	13	1,94 %	51 %	2	21	2	13
17	2006	BIG LADY'S JAMES REGAL	3	13	1,94 %	53 %	0	0	3	13
18	2006	BIG LADY'S JOYFUL PRINCE	2	13	1,94 %	55 %	2	13	2	13
19	2003	EVERMAY'S HIGH PERFORMANCE	3	12	1,79 %	57 %	13	75	3	12
20	2006	LONGVUE JACKPOT OF SAREDON	1	12	1,79 %	59 %	1	2	1	12

16 urosta on käytetty tuottamaan 51 % ajanjakson pennuista.

2017

Taulukko 4. Viimeisen 10 vuoden aikana jalostukseen runsaimmin käytetyt 20 narttua (Lähde: Kennelliiton jalostustietojärjestelmä)

#	Synt. Vuosi	Narttu	Tilastointiaikana			Toisessa polvessa		Yhteensä	
			Pentueita	Pentuja	%-osuus	Pentueita	Pentuja	Pentueita	Pentuja
1	2010	JAYMITCH ZIGGY ZEPHER	3	25	3,73 %			3	25
2	2009	BIG LADY'S VOLCANIC LILY	2	21	3,13 %	1	11	2	21
3	2006	BIG LADY'S JUST ONE LOOK	2	20	2,99 %	8	52	2	20
4	2007	QUINNESSE V. ERIKSON	2	19	2,84 %	1	11	2	19
5	2008	BIG LADY'S TORNADO MILLIE	2	17	2,54 %	2	13	2	17
6	2003	BIG LADY'S LOOK TWICE	3	16	2,39 %	12	85	3	16
7	2005	EXTEMPORE JAZZ TIME AM I	2	16	2,39 %	5	29	2	16
8	2003	JOVAL FLASH DANCE	2	16	2,39 %	0	0	2	16
9	2003	BIG LADY'S MY DANCER	2	15	2,24 %	7	60	2	15
10	2008	BIG LADY'S U LOOK AWESOME	2	15	2,24 %	2	10	2	15
11	2004	BIG LADY'S POLLY PUMPKIN	2	15	2,24 %	0	0	2	15
12	2009	EXTEMPORE LAST WALTZ AM I	3	15	2,24 %			3	15
13	2004	HUHAUN FORTUNA	2	15	2,24 %	1	4	2	15
14	2006	BIG LADY'S JUST DARK DARLA	2	15	2,24 %	2	17	2	15
15	2007	BIG LADY'S NIGHTWISH	1	14	2,09 %	1	10	1	14
16	2005	MAJOR HOT BABY OF NESSLAND	2	14	2,09 %	3	28	2	14
17	2005	ENERGETICS ACTIVE JOY	2	14	2,09 %	2	17	2	14
18	2007	BIG LADY'S NEVER SAY NEVER	2	14	2,09 %	1	9	2	14
19	2005	MAGA EL APRILMIRACLE	1	13	1,94 %			1	13
20	2005	BIG LADY'S VERY MERRY BEAT	1	12	1,79 %	2	11	1	12

Jalostuskoirien käyttömäärät

Monimuotoisuutta turvaava suositus yksittäisen koiran elinikäiselle jälkeläismäärälle on pienilukuisissa roduissa enintään 5 % ja suurilukuisissa enintään 2-3 % laskettuna rodun neljän vuoden rekisteröintimäärästä. Jos rodussa rekisteröidään neljän vuoden aikana yhteensä 1000 koiraa, ei yksittäinen koira saisi olla vanhempana useammalle kuin 20-50 koiralle. Toisen polven jälkeläisiä koiralla saisi pienilukuisissa roduissa olla korkeintaan 10 % ja suurilukuisissa 4-6 % laskettuna neljän vuoden rekisteröinnistä. (lähde: Katariina Mäki, <http://www.kennelliitto.fi/perinnollinen-monimuotoisuus-ja-jalostuspohja>)

Rekisteröintimäärissä airedalenterrierit kuuluvat pienilukuisiin rotuihin. Viimeisen sukupolven aikana (2013-2016) rekisteröintejä on yhteensä 223. Airedalenterriereillä siis suositeltu monimuotoisuuden turvaava jälkeläismäärä neljän vuoden rekisteröintimäärästä laskettuna on 5 %. Airedalenterrierillä tämä tarkoittaa viimeisen sukupolven mukaan laskettuna n. 11 pentua. Taulukossa 3. 20 eniten käytetystä uroksesta kaksi ensimmäistä ylittää 5% suosituksen. Koska toisen polven jälkeläisten määrä kuitenkin kertoo paremmin sen, miten suuren jalostusannoksen uros tuo populaatioon, voidaan todeta että listan 7. käytetyin uros, venäläinen Rus Kornels Seriezny Sopernik, vaikkakin sillä on vain 2 pentuetta ja 22 pentua, on merkittävin jalostusuros 131 toisen polven jälkeläisellään. Kymmenen käytetyimmän uroksen listalla myös 6. käytetyin uros, Eestistä oleva Katherina's Land Quite So, on sen jälkeläinen. Listan käytetyin uros, englantilainen Saredon's American Gangsterin jälkeläisistä kymmenen käytetyimmän uroksen listalla on Big Lady's Dirty Harry. Sen jälkeläiset ovat vasta tulossa jalostusikään, joten S. American Gangsterin toisen polven jälkeläisten määrä voi vielä kasvaa.

Rodussa, jossa pentueet ovat suhteellisen suurilukuisia ja rekisteröintejä on melko vähän, voi yksittäisen jalostusnartun osuus olla merkittävä. Käytetyin narttu, Jaymitch Ziggy Zepher, ylittää 3,73 % jälkeläismääräosuuteen. Nartun jälkeläiset ovat vielä suhteellisen nuoria, joten nartulla ei ole vielä toisen polven jälkeläisiä. Eniten toisen polven jälkeläisiä nartuista on listan 6. nartulla Big Lady's Look Twice, jolla on 85 toisen polven jälkeläistä. Useilla 10. käytetyimmän listalla olevalla nartulla on

suhteellisen nuoria jälkeläisiä, joten niiden vaikutus populaatioon näkyy vasta tulevina vuosina.

Jalostuskoirien keskinäinen sukulaisuus

Käytetyimmän jalostusuroksen, Saredon American Gangsterin, jälkeläinen, Big Lady's Dirty Harry on urosten listalla yhdeksänneksi käytetyin. Venäläinen Rus Kornels Seriezny Sopernik, joka löytyy urosten listalta seitsemäntenä, on narttujen listalla toisena olevan Big Lady's Volcanic Lilyn isoisä sekä urosten listalla kuudentena olevan Katherina's Land Quite So'n isä.

4.1.3 Rodun populaatiot muissa maissa

Airedalenterrieriden tärkeimmät kasvatusmaat ovat Englanti, Saksa, Yhdysvallat, Venäjä ja Australia. Rotu ei ole kovin runsaslukuinen missään, keskimäärin pentuja rekisteröidään Ruotsissa 66 pentua/vuosi, Norjassa 47, Tanskassa 53, Australiassa 250, Saksassa 809 ja Englannissa 607 (määrät laskettu vuosien 2011 – 2015 rekisteröinneistä). Saksassa on käyttölinjainen sukulinja, muuten eri maiden populaatiot ovat hyvin pitkälle samoja sukulinjoja, koska koirien jalostuskäyttö maiden välillä on yleistä (sperman vienti ja jalostuslainat). Rodun kotimaassa Englannissa populaatio on hyvin sisäsiittoinen. Englannissa on tehty rodun jalostuspohjasta analyysi vuosilta 1980-2014. Tutkimus on julkaistu The Kennel Clubin internetsivuilla vuonna 2015:

https://www.thekennelclub.org.uk/media/685367/airedale_terrier.pdf

Sen perusteella rodun geneettinen monimuotoisuus on vähentynyt. Huolestuttavaa on, että populaationanalyysin perusteella rodun jalostuspohja on Britanniassa erittäin kapea, ja koko nykyinen tehollinen kannan koko on ainoastaan 27,6 koiraa.

4.1.4 Yhteenveto populaation rakenteesta ja jalostuspohjasta

Rodun jalostuspohjan laajuus

Airedalenterrierin jalostuspohja on melko suppea ja useat eniten jalostukseen käytettävät koirat ovat lähisukulaisia (sisaruksia tai jälkeläisiä).

Tärkeimmät jalostuspohjaa kaventavat tekijät

Tärkeimpiä airedalenterrierin jalostuspohjaa kaventavia tekijöitä ovat pieni koirapopulaatio ja kasvattajien vähäinen määrä. Laadukasta ulkomaista jalostusmateriaalia ei ole helposti saatavilla ja erillisiä linjoja on vähän.

Jälkeläismäärään perustuva PEVISA-ohjelma

Airedalenterrierin PEVISA-ohjelmassa ei ole jälkeläismäärään liittyviä ohjeita.

4.2 Luonne ja käyttäytyminen sekä käyttöominaisuudet

4.2.1 Rotumääritelmän maininnat luonteesta ja käyttäytymisestä sekä rodun käyttötarkoituksesta

Rotumääritelmässä luonne kuvataan lyhyesti: ” Valpasilmeinen, nopealiikkeinen ja kaikkeen tapahtuvaan hyvin tarkkaavaisesti suhtautuva. Luonne kuvastuu silmien ilmeestä, korvien asennosta ja pystystä hännästä. Airedalenterrieri on avoin ja luottavainen, ystävällinen, rohkea ja älykäs. Aina valpas, ei aggressiivinen, kuitenkin peloton.”

4.2.2 Jakautuminen näyttely- / käyttö- / tms. -linjoihin

Tällä hetkellä Suomessa airedalenterriereiden kasvatusta on painottunut ns.näyttelylinjoihin. Suomeen on kuitenkin tuotu Saksasta käyttölinjaisia airedalenterriereitä ja yksittäisiä käyttölinjaisia pentueita on ollut vuosina 1995,2000,2004 ja 2009. Vuodesta 2010 yksi suomalainen kasvattaja on profiloitunut kasvattamaan saksalaistaustaisia käyttölinjaisia airedalenterriereitä.

4.2.3 PEVISA-ohjelmaan sisällytetty luonteen ja käyttäytymisen ja/tai käyttöominaisuuksien testaus ja/tai kuvaus

Airedalenterriereiden PEVISA-ohjelmaan ei ole sisällytetty vaatimuksia käyttäytymisen ja/tai käyttöominaisuuksien testauksesta tai kuvauksesta.

4.2.4 Luonne ja käyttäytyminen päivittäistilanteissa

Airedalenterrierin pitäisi olla aktiivinen, toimintakykyinen koira ilman ylilyönnejä minkään ominaisuuden suhteen, ja tämä pitääkin paikkansa kannan suuren enemmistön osalta. Erittäin pehmeitä tai kovia, arkoja tai aggressiivisia, häiritsevän vilkkaita tai flegmaattisia yksilöitä on harvassa.

Epätoivottavia, mutta yksilöissä joskus esiintyviä ominaisuuksia ovat arkuus ja liiallinen pehmeys. Toinen epäsuotava ominaisuus on aggressiivisuus muita koiria kohtaan. Räyhääminen saattaa juontaa juurensa epävarmuudesta mutta myös muista syistä, kuten liian voimakkaasta puolustushalusta, jotka ovat molemmat epäsuotavia ominaisuuksia airedalenterrierille.

Airedalenterrierin tulee olla valpas ja tarkkaavainen. Jotkut koirat ovat liian vilkkaita, eivätkä ne pysty keskittymään pitkäjänteisyyttä vaativiin tehtäviin, myös niiden käytös saattaa vaikuttaa hermostuneelta. Ampumiseen reagoivia ja muuten puutteellisen hermorakenteen omaavia airedalenterriereitä on jonkin verran. Luonnetestissä käyneistä laukauksiin reagoi 10,0 %.

Joillakin koirilla on puutteellinen taisteluhalu ja/tai toimintakyky. Tämä haittaa koiran kouluttamista kilpailulajeihin eikä ole toivottavaa rodulle. Kouluttamaton seurakoira puolestaan on helpompi käsitellä, jos sen toimintakyky ja taisteluhalu ovat pieniä.

Airedalenterrierin alkuperäiseen käyttötarkoitukseen liittyvä, satunnaisesti voimakaskin, riistavietti voi yllättää sekä seurakoiran että harrastuskoiran omistajan, ellei harrastuksena ole metsästys.

Luonnekysely

Airedalenterriereiden omistajien mielikuvaa koiristaan on seurattu vuodesta 1981 rekisteröidyistä koirista alkaen. Kysely tehdään viiden vuoden välein ja se lähetetään yli viisivuotiaiden koirien omistajille. Viimeisin koirakannan kartoitus on tehty vuonna 2013. Koirakannan kartoituksesta saatuja tuloksia on analysoitu tarkemmin kohdassa 4.2.6.

Luonnetesti ja MH-luonnekuvaus

Luonnetestituloksissa valppaus korreloittuu vilkkauteen, avoimuus ja luottavaisuus luoksepäästävyteen, terävyyteen sekä puolustushaluun, rohkeus ja pelottomuus taas toimintakykyyn. Näiltä osin tulokset voidaan katsoa yhteneväisiksi rotumääritelmän kanssa. Merkittävin puute lienee toimintakyvyssä, sillä toimintakyvystä arvosanan +2 ”suuri” (= rohkea, peloton) on saanut vain 11 % testatuista koirista.

Allaolevissa taulukoissa (Taulukot 5 ja 6) tilastot luonnetesti- ja MH-luonnekuvauskäynneistä ja tuloksista vuosilta 2007 – 2016.

Taulukko 5. Luonnetestikäynnit vuosina 2007 – 2016 (Lähde: Kennelliiton jalostustietojärjestelmä)

	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007
LTE	16 tulosta	15 tulosta	11 tulosta	17 tulosta	25 tulosta	28 tulosta	16 tulosta	24 tulosta	25 tulosta	25 tulosta
LTEO		5 tulosta	5 tulosta	2 tulosta	1 tulosta					
LTE-	2 tulosta	1 tulosta	1 tulosta	1 tulosta	1 tulosta					
Yhteensä	18 tulosta	21 tulosta	17 tulosta	20 tulosta	27 tulosta	28 tulosta	16 tulosta	24 tulosta	25 tulosta	25 tulosta

Taulukko 6. MH-luonnekuvaukset vuosina 2007 – 2016 (Lähde: Kennelliiton jalostustietojärjestelmä)

	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007
suoritettu	2 tulosta		4 tulosta	1 tulosta	9 tulosta	2 tulosta	3 tulosta			
ohj. kesk.					1 tulosta					
kuv. kesk.										
Yhteensä	2 tulosta	0 tulosta	4 tulosta	1 tulosta	10 tulosta	2 tulosta	3 tulosta	0 tulosta	0 tulosta	0 tulosta

Jalostustarkastus

Airedalenterrierit eivät ole vielä osallistuneet Kennelliiton järjestämiin jalostustarkastuksiin. Rodulle ei ole myöskään järjestetty muita virallisia jalostustarkastuksia.

Näyttelyt

Näyttelyissä airedalenterrierit käyttäytyvät yleensä mallikkaasti ja näyttelyarvosteluissa niiden käytöstä kommentoidaan usein miellyttäväksi ja luonnetta ja temperamenttia hyväksi. Näyttelyt ovat tärkeitä tilaisuuksia myös luonteen arvioinnissa, sillä on tärkeää että koira antaa myös vieraiden ihmisten käsitellä itseään eikä stressaannu tilanteissa, joissa on paljon muita koiria ja ihmisiä. Tällaiset ominaisuudet ovat oleellisia jalostusyksilöitä valittaessa.

Erot eri maiden populaatioiden välillä

Useimmissa maissa ei vaadita muotovalionarvoon käyttötulosta, esimerkiksi Ruotsissa, Norjassa ja Venäjällä. Suomessa vaatimuksena on pk-tulos tai luonnetestitulosta. Rodun kotimaassa Englannissa käyttötulosta ei ole koskaan vaadittu. Tämän vuoksi luonteiden vertailu maiden välillä on vaikeaa, koska tilastotietoa ei ole.

Sukupuolten väliset erot

Koirakannan kartoituksessa ei ole tullut esille suuria eroja urosten ja narttujen käyttäytymisessä.

4.2.5 Käyttö- ja koeominaisuudet

Rodun alkuperäinen käyttö

Airedalenterrieri on kehitetty monipuoliseen käyttöön. Se on toiminut metsästyskoirana monenlaisen riistan metsästyksessä sekä sitä on pidetty myös vahtikoirana. Tarkoituksenmukaista ja tavoiteltavaa on ollut, jos samassa koirassa yhdistyvät sekä hyvä riista- että vahtivietti. Rotua on käytetty myös erilaisissa viranomaistehtävissä.

Käyttöominaisuuksien säilyttäminen

Airedalenterrieri on nykyään Suomessa lähinnä seurakoira. Suomessa muotovalionarvoon vaaditaan kuitenkin hyväksytyt luonnetestitulosta tai palveluskoirakokeen koulutustunnus. Airedalenterrieri on monipuolinen harrastuskoira ja vaikka sitä ei juurikaan käytetä enää alkuperäisessä käyttötarkoituksessa, sen toimintatarmo sekä työskentelyhalukkuus tekevät siitä hyvän

2017

harrastuskaverin mm. erilaisiin palvelus- ja pelastuskoiralajeihin, agilityyn ja tokoon.

Vertailu rodun kotimaahan ja muihin tärkeisiin maihin

Sotien jälkeen varsinkin Englannissa airedalenterrierin käyttö sotilas- ja poliisitehtävissä hiipui, ja kun yhteiskunnallisista muutoksista johtuen metsästyskoirien tarve väheni, airedalenterrieristä on vuosien saatossa tullut siellä pääasiassa seurakoira.

Kokeet

Airedalenterrierin monipuolisesta harrastuskäytöstä kertoo se, että tuloksia löytyy lajista kuin lajista. Allaolevissa taulukoissa on koekäyntien ja tulosten määrät vuosilta 2007 – 2016. Numeroiden perusteella tottelevaisuuskoe näyttäisi olevan suosituin laji airedalenterrieriharrastajien keskuudessa. Taulukkoon listaamatta ovat lajit, joista oli vain yksi tai muutama tulos kymmenen viime vuoden ajalta. Näitä ovat hirvikoirien jäljestämiskoe (1 tulos vuonna 2013) sekä vahingoittuneen hirvieläimen jäljestämiskoe (2010 2 tulosta, 2011 1 tulos, 2013 1 tulos), pelastusjälki (1 tulos 2015), rallytoko (3 tulosta 2015), valjakkohiihto (1 tai kaksi tulosta vuosina 2008, 2010, 2011 ja 2013) ja vesipelastus (1 tulos vuonna 2016).

Taulukko 7. Käyttötymiskokeiden tulokset vuosina 2007 - 2016 (Lähde: Kennelliiton jalostustietojärjestelmä)

	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007
PAKK1	3 tulosta	5 tulosta	2 tulosta	6 tulosta	10 tulosta	8 tulosta	4 tulosta	3 tulosta	5 tulosta	6 tulosta
PAKKO				2 tulosta		1 tulosta	3 tulosta	1 tulosta	1 tulosta	1 tulosta
PAKK-										
Yhteensä	3 tulosta	5 tulosta	2 tulosta	8 tulosta	10 tulosta	9 tulosta	7 tulosta	4 tulosta	6 tulosta	7 tulosta

Taulukko 8. Metsästyskoirien jäljestämiskokeiden tulokset vuosina 2007 – 2016 (Lähde: Kennelliiton jalostustietojärjestelmä)

VOI										
	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007
VOI1	2 tulosta		1 tulosta	6 tulosta	3 tulosta	4 tulosta	3 tulosta			
VOI2			1 tulosta			3 tulosta	2 tulosta			
VOI3				2 tulosta					2 tulosta	
VOI0	1 tulosta	1 tulosta	1 tulosta	1 tulosta						
VOI-										
Yhteensä	3 tulosta	1 tulosta	3 tulosta	9 tulosta	3 tulosta	7 tulosta	5 tulosta	0 tulosta	2 tulosta	0 tulosta
AVO										
	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007
AVO1				2 tulosta	3 tulosta	1 tulosta		2 tulosta	1 tulosta	1 tulosta
AVO2		1 tulosta		1 tulosta	1 tulosta					1 tulosta
AVO3				1 tulosta	2 tulosta	1 tulosta	2 tulosta		1 tulosta	
AVO0			1 tulosta	4 tulosta	3 tulosta	2 tulosta	1 tulosta	1 tulosta		
AVO-						1 tulosta				
Yhteensä	0 tulosta	1 tulosta	1 tulosta	7 tulosta	8 tulosta	6 tulosta	2 tulosta	3 tulosta	1 tulosta	2 tulosta
Yhteensä	3 tulosta, 1 koira	2 tulosta, 2 koiraa	4 tulosta, 3 koiraa	16 tulosta, 5 koiraa	11 tulosta, 5 koiraa	13 tulosta, 5 koiraa	7 tulosta, 3 koiraa	3 tulosta	3 tulosta, 2 koiraa	2 tulosta

Taulukko 9. Palveluskoirakokeiden tulokset vuosina 2007 – 2016 (Lähde: Kennelliiton jalostustietojärjestelmä)

PAEJ - AVO										
	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007
PAEJ-2 2									2 tulosta	
PAEJ-2 0				1 tulosta						2 tulosta
Yhteensä				1 tulosta					2 tulosta	2 tulosta
PAEJ - VOI										
	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007
PAEJ-1 3		1 tulosta								
PAEJ-1 0		1 tulosta	1 tulosta	1 tulosta					1 tulosta	
Yhteensä		2 tulosta	1 tulosta	1 tulosta					1 tulosta	
PAEJ Yhteensä		2 tulosta, 2 koiraa	1 tulosta	2 tulosta, 2 koiraa					3 tulosta, 1 koira	2 tulosta, 2 koiraa

2017

PAEK - VOI										
	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007
PAEK-3 2									1 tulosta	2 tulosta
PAEK-3 0									1 tulosta	
Yhteensä									2 tulosta	2 tulosta
PAEK Yhteensä									2 tulosta,	2 tulosta,
									1 koira	1 koira

PAHA - VOI										
	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007
PAHA-3 1	2 tulosta	1 tulosta					1 tulosta	3 tulosta		
PAHA-3 2						1 tulosta		1 tulosta		
PAHA-3 3									1 tulosta	
PAHA-3 0	1 tulosta	1 tulosta	1 tulosta		1 tulosta		2 tulosta		2 tulosta	
Yhteensä	3 tulosta	2 tulosta	1 tulosta		1 tulosta	1 tulosta	3 tulosta	4 tulosta	3 tulosta	
PAHA - AVO										
	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007
PAHA-2 1			1 tulosta							1 tulosta
PAHA-2 0	2 tulosta	1 tulosta	1 tulosta							
Yhteensä	2 tulosta	1 tulosta	2 tulosta							1 tulosta
PAHA - ALO										
	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007
PAHA-1 1	1 tulosta	1 tulosta	2 tulosta							1 tulosta
PAHA-1 2								1 tulosta		
PAHA-1 3						1 tulosta				
PAHA-1 0	2 tulosta	1 tulosta	3 tulosta	1 tulosta			1 tulosta			
Yhteensä	3 tulosta	2 tulosta	5 tulosta	1 tulosta		1 tulosta	1 tulosta	1 tulosta		1 tulosta
PAHA Yhteensä	8 tulosta,	5 tulosta,	8 tulosta, 4	1 tulosta	1 tulosta	2 koiraa,	4 tulosta,	5 tulosta,	3 tulosta,	2 tulosta,
	4 koiraa	4 koiraa	koiraa			2 koiraa	2 koiraa	2 koiraa	1 koira	1 koira
PAJÄ - VOI										
	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007
PAJÄ-3 1	2 tulosta	1 tulosta				1 tulosta			1 tulosta	
PAJÄ-3 2						1 tulosta		2 tulosta	2 tulosta	1 tulosta
PAJÄ-3 3										
PAJÄ-3 0						1 tulosta	1 tulosta	1 tulosta	1 tulosta	2 tulosta
Yhteensä	2 tulosta	1 tulosta				3 tulosta	1 tulosta	3 tulosta	4 tulosta	3 tulosta
PAJÄ - AVO										
	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007
PAJÄ-2 1	1 tulosta	1 tulosta								
PAJÄ-2 2			1 tulosta			1 tulosta			1 tulosta	
PAJÄ-2 0					1 tulosta	1 tulosta			1 tulosta	
Yhteensä	1 tulosta	1 tulosta	1 tulosta		1 tulosta	2 tulosta			2 tulosta	
PAJÄ - ALO										
	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007
PAJÄ-1 1		1 tulosta	1 tulosta		1 tulosta	1 tulosta				
PAJÄ-1 2		1 tulosta								2 tulosta
PAJÄ-1 3			1 tulosta							
PAJÄ-1 0		1 tulosta	2 tulosta	2 tulosta	2 tulosta	1 tulosta				1 tulosta
Yhteensä		3 tulosta	4 tulosta	2 tulosta	3 tulosta	2 tulosta				3 tulosta
PAJÄ Yhteensä	3 tulosta,	5 tulosta,	5 tulosta, 3	2 tulosta,	4 tulosta,	7 tulosta,		3 tulosta,	6 tulosta,	6 tulosta,
	2 koiraa	2 koiraa	koiraa	2 koiraa	2 koiraa	3 koiraa	1 tulosta	2 koiraa	3 koiraa	1 koira

2017

PASU										
	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007
PASU-3 1				2 tulosta						
PASU-3 2	2 tulosta	1 tulosta	5 tulosta	1 tulosta						
PASU-3 3	1 tulosta									
PASU-3 0			1 tulosta							
PASU-3 -	2 tulosta									
PASU-2 2	1 tulosta		1 tulosta							
PASU-2 0	1 tulosta	1 tulosta								2 tulosta
PASU-1 1	1 tulosta									
PASU-1 2		1 tulosta		1 tulosta						1 tulosta
PASU-1 3			1 tulosta							
PASU-1 0	2 tulosta	2 tulosta	2 tulosta	1 tulosta						1 tulosta
PASU-1 -	1 tulosta									
Yhteensä	11 tulosta	5 tulosta	10 tulosta	5 tulosta						4 tulosta
PASU - VOI										
	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007
PASU3-EH					1 tulosta		1 tulosta			
PASU3-H					2 tulosta	3 tulosta	3 tulosta	1 tulosta	1 tulosta	
PASU3-T					1 tulosta				1 tulosta	
PASU3-P					1 tulosta			5 tulosta		
Yhteensä					5 tulosta	3 tulosta	4 tulosta	6 tulosta	2 tulosta	
PASU - AVO										
	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007
PASU2-H					1 tulosta		1 tulosta	1 tulosta	3 tulosta	
PASU2-T									1 tulosta	
Yhteensä					1 tulosta		1 tulosta	1 tulosta	4 tulosta	
PASU - ALO										
	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007
PASU1-EH								1 tulosta		
PASU1-H					1 tulosta		1 tulosta		2 tulosta	
PASU1-T									1 tulosta	
PASU1-P								1 tulosta		
Yhteensä					1 tulosta		1 tulosta	2 tulosta	3 tulosta	
PASU Yhteensä	11 tulosta, 4 koiraa	5 tulosta, 4 koiraa	10 tulosta, 7 koiraa	5 tulosta, 2 koiraa	7 tulosta, 3 koiraa	3 tulosta, 2 koiraa	6 tulosta, 3 koiraa	9 tulosta, 4 koiraa	9 tulosta, 4 koiraa	4 tulosta, 2 koiraa

PAVI - VOI										
	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007
PAVI-3 1							2 tulosta			
PAVI-3 2								1 tulosta		
PAVI-3 0							1 tulosta			
Yhteensä							3 tulosta	1 tulosta		
PAVI - AVO										
	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007
PAVI-2 1								1 tulosta		
PAVI-2 0								1 tulosta		
Yhteensä								2 tulosta		
PAVI - ALO										
	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007
PAVI-1 1									1 tulosta	
PAVI-1 0									1 tulosta	1 tulosta
Yhteensä									2 tulosta	1 tulosta
PAVI Yhteensä							3 tulosta, 1 koira	3 tulosta, 1 koira	2 tulosta, 1 koira	1 tulosta

2017

Taulukko 10. Tottelevaisuuskokeiden tulokset vuosina 2007 – 2016 (Lähde: Kennelliiton jalostustietojärjestelmä)

EVL										
	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007
EVL1				1 tulosta	1 tulosta					
EVL2				1 tulosta	1 tulosta				1 tulosta	1 tulosta
EVL3			1 tulosta	4 tulosta	2 tulosta				1 tulosta	
EVL0			3 tulosta	2 tulosta	4 tulosta				1 tulosta	1 tulosta
EVL-			1 tulosta							
Yhteensä			5 tulosta	8 tulosta	8 tulosta				3 tulosta	2 tulosta
VOI										
	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007
VOI1				3 tulosta	3 tulosta	3 tulosta				
VOI2				2 tulosta	1 tulosta	1 tulosta				
VOI3		1 tulosta		1 tulosta	3 tulosta	2 tulosta				
VOI0				1 tulosta		4 tulosta				2 tulosta
VOI-										
Yhteensä		1 tulosta		7 tulosta	7 tulosta	10 tulosta				2 tulosta
AVO										
	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007
AVO1	1 tulosta	2 tulosta	3 tulosta	5 tulosta	4 tulosta		4 tulosta	2 tulosta		4 tulosta
AVO2		1 tulosta	2 tulosta	3 tulosta	2 tulosta	1 tulosta		3 tulosta	2 tulosta	
AVO3		1 tulosta	4 tulosta	6 tulosta	1 tulosta		1 tulosta	4 tulosta	2 tulosta	2 tulosta
AVO0			1 tulosta	4 tulosta		1 tulosta		2 tulosta		2 tulosta
AVO-	1 tulosta	1 tulosta	2 tulosta					1 tulosta	2 tulosta	
Yhteensä	2 tulosta	5 tulosta	12 tulosta	18 tulosta	7 tulosta	2 tulosta	5 tulosta	12 tulosta	6 tulosta	8 tulosta
ALO										
	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007
ALO1	1 tulosta	5 tulosta	1 tulosta	7 tulosta	16 tulosta			1 tulosta	12 tulosta	3 tulosta
ALO2	3 tulosta	2 tulosta	3 tulosta	3 tulosta	6 tulosta	1 tulosta			2 tulosta	5 tulosta
ALO3	1 tulosta	2 tulosta	1 tulosta	2 tulosta	5 tulosta	2 tulosta			1 tulosta	2 tulosta
ALO0		1 tulosta		2 tulosta						
ALO-					1 tulosta					1 tulosta
Yhteensä	5 tulosta	10 tulosta	5 tulosta	14 tulosta	28 tulosta	3 tulosta		1 tulosta	15 tulosta	11 tulosta
Yhteensä	7 tulosta, 2 koiraa	16 tulosta, 9 koiraa	22 tulosta, 10 koiraa	47 tulosta, 13 koiraa	50 tulosta, 13 koiraa	15 tulosta, 5 koiraa	5 tulosta, 2 koiraa	13 tulosta, 4 koiraa	24 tulosta, 7 koiraa	23 tulosta, 7 koiraa

2017

Taulukko 11. Agilitytulokset vuosilta 2007 – 2016 (Lähde: Kennelliiton jalostustietojärjestelmä)

	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007
Maksi-3	30 tulosta	1 tulosta								
Maksi-3 -	25 tulosta									
Maksi-2	15 tulosta									
Maksi-2 -	5 tulosta									
Maksi-1	10 tulosta									
Maksi-1 -	5 tulosta									
Yhteensä	90 tulosta	1 tulosta								
maxi-III										
	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007
maxi-3 E		6 tulosta	7 tulosta	8 tulosta	1 tulosta	1 tulosta	10 tulosta	15 tulosta	28 tulosta	
maxi-III										
	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007
maxi-3 EH		4 tulosta	1 tulosta	4 tulosta	1 tulosta	4 tulosta	8 tulosta	8 tulosta	12 tulosta	
maxi-III										
	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007
maxi-3 H		1 tulosta					2 tulosta	2 tulosta	5 tulosta	
maxi-III										
	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007
maxi-3 -		14 tulosta	6 tulosta	10 tulosta	2 tulosta	11 tulosta	10 tulosta	23 tulosta	35 tulosta	
maxi-II										
	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007
maxi-2 E		4 tulosta		3 tulosta	2 tulosta	3 tulosta	21 tulosta	20 tulosta	8 tulosta	
maxi-II										
	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007
maxi-2 EH		3 tulosta			6 tulosta	5 tulosta	15 tulosta	16 tulosta	8 tulosta	
maxi-II										
	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007
maxi-2 H					3 tulosta	4 tulosta	9 tulosta	7 tulosta	2 tulosta	
maxi-II										
	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007
maxi-2 -		2 tulosta			7 tulosta	17 tulosta	43 tulosta	24 tulosta	20 tulosta	
maxi-I										
	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007
maxi-1 E	2 tulosta	10 tulosta	5 tulosta		10 tulosta	1 tulosta	7 tulosta	2 tulosta	18 tulosta	
maxi-I										
	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007
maxi-1 EH		8 tulosta	4 tulosta			4 tulosta	1 tulosta	2 tulosta	10 tulosta	
maxi-I										
	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007
maxi-1 H		2 tulosta	3 tulosta			1 tulosta	2 tulosta	4 tulosta	5 tulosta	
maxi-I										
	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007
maxi-1 -	1 tulosta	12 tulosta	7 tulosta	4 tulosta	1 tulosta	8 tulosta	12 tulosta	19 tulosta	29 tulosta	
Yhteensä	3 tulosta	32 tulosta	19 tulosta	4 tulosta	11 tulosta	14 tulosta	22 tulosta	27 tulosta	62 tulosta	
III										
	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007
III										65 tulosta
II									2 tulosta	64 tulosta
I										93 tulosta
Yhteensä									2 tulosta	222 tulosta
Yhteensä	93 tulosta,	67 tulosta,	33 tulosta,	29 tulosta,	33 tulosta,	59 tulosta,	140 tulosta,	142 tulosta,	182 tulosta,	222 tulosta,
	5 koira	4 koira	3 koira	3 koira	4 koira	7 koira	10 koira	8 koira	11 koira	11 koira

Hyötykoira-, virka- tai muu työkäyttö

Airedalenterriereitä ei ole nykyään virkakoirina, mutta joitakin yksilöitä on pelastuskoiratoiminnassa mukana. Pelastuskoiraliiton loppukokeen toisen koosuuden on suorittanut pari koira.

Alkuperäiset, rodunomaiset käyttäytymistarpeet ja niiden täyttäminen

Airedalenterrieri on älykäs ja valpas vahtikoira ja monet yksilöt omaavat vahvan riistavietin, koska sitä on vaalittu rodun syntyäaikoina haluttuna ominaisuutena. Nämä ominaisuudet eivät ole sellaisinaan kovinkaan tarpeellisia nykypäivän airedalenterrierien omistajille. Mikäli airedalenterrierille ei järjestetä riittävästi aktiviteettia omistajan taholta, koira voi alkaa omatoimisesti toteuttamaan näitä perimässään olevia käyttäytymismalleja, jotka saatetaan kokea häiritseväksi käyttäytymiseksi varsinkin kaupunkiolosuhteissa. Sen vuoksi airedalenterrierin kanssa tulisi aina harrastaa jotain, jossa se saisi

käyttää myös päättään, pelkkä lenkillä käyminen ei useimmille yksilöille riitä, vaikka liikuntaa olisi runsaastikin.

4.2.6 Käyttäytyminen kotona sekä lisääntymiskäyttäytyminen

Yksinoloon liittyvät ongelmat

Airedalenterrieri on tyypillisesti rohkea ja itsenäinen koira, joten yksinoloon liittyviä ongelmia ei ole laajasti raportoitu. Tätä ominaisuutta kysytään koirakannan kartoituksessa, joka toteutetaan viiden vuoden välein.

Lisääntymiskäyttäytyminen

Airedalenterriereillä ei ole tiedossa erityisiä astumis- tai tiinehtymisvaikeuksia. Nartut ovat yleensä erittäin hyviä ja huolehtivaisia emoja. Pentujaan hoitavat emot suhtautuvat yleensä hyvin ystävällisesti ihmisiä kohtaan.

Sosiaalinen käyttäytyminen

Airedalenterrieri suhtautuu yleensä luottavaisesti ihmisiin, sekä aikuisiin että lapsiin, tuttuihin ja vieraisiin. Koirakannan kartoituksesta selviää, että airedalenterrierit ovat pääasiassa helppoja asiakkaita eläinlääkärissä ja trimmajalla ja hoitotoimenpiteet sujuvat hyvin myös kotona. Sen sijaan koirasosiaalisuudessa on suurta vaihtelua. Pääasiassa airedalenterrierit tulevat toimeen toista sukupuolta olevien koirien kanssa, mutta useat koirat eivät pidä samaa sukupuolta olevista lajitovereista (Koirakannan kartoitus).

Pelot ja ääniherkkyys

Airedalenterriereillä ilmenee ääniherkkyttä jonkin verran. Luonnetesteissä noin 10 % koirista reagoi laukauksiin. Koirakannan kartoituksesta ilmenee, että airedalenterriereiden reagointi koviin ääniin, ampumiseen, ilotulitukseen ja ukkoseen jakautuu melko tasaisesti siten, että voimakkaasti reagoivia ja ei lainkaan reagoivia sekä jotain siltä väliltä olevia koiria on suunnilleen yhtä paljon, noin 30 %. Viimeisen kahdenkymmenenviiden vuoden aikana kerätty data osoittaa, että voimakkaasti ääniin reagoivien koirien osuus on hitaasti pienentynyt ja vastaavasti reagoimattomien kasvanut (Koirakannan kartoitus).

Airedalenterrierit eivät erityisemmin pelkää korkeita paikkoja tai liukkaita alustoja. Jonkun verran esiintyy epäluuloisuutta outoja hahmoja ja esineitä kohtaan (Koirakannan kartoitus).

Ikään liittyvät käytöshäiriöt

Rodulla ei ole raportoitu ilmenevän erityisiä ikään liittyviä käytöshäiriöitä.

Rakenteelliset tai terveydelliset seikat, jotka voivat vaikuttaa koirien käyttäytymiseen

Airedalenterriereillä ei ole tiedossa rodulle ominaisia rakenteellisia tai terveydellisiä seikkoja, jotka vaikuttaisivat koirien käyttäytymiseen. Kipua aiheuttavat luusto- tai nivelsairaudet voivat kuitenkin vaikuttaa koiran käyttäytymiseen.

4.2.7 Yhteenveto rodun käyttäytymisen ja luonteen keskeisimmistä ongelmakohtista sekä niiden korjaamisesta

Keskeisimmät ongelmakohdat

Epätoivottavia, mutta yksilöissä joskus esiintyviä ominaisuuksia ovat arkuus ja liiallinen pehmeys. Toinen epäsuotava ominaisuus on aggressiivisuus muita koiria kohtaan. Räyhääminen saattaa juontaa juurensa epävarmuudesta mutta myös muista syistä, kuten liian voimakkaasta puolustushalusta, jotka ovat molemmat epäsuotavia ominaisuuksia airedalenterrierille.

Airedalenterrierin tulee olla valpas ja tarkkaavainen. Jotkut koirat ovat liian vilkkaita, eivätkä ne pysty keskittymään pitkäjänteisyyttä vaativiin tehtäviin, myös niiden käytös saattaa vaikuttaa hermostuneelta. Ampumiseen reagoivia ja muuten puutteellisen hermorakenteen omaavia airedalenterriereitä on jonkin verran. Luonnetestissä käyneistä laukauksiin reagoi 10,0 %.

Joillakin koirilla on puutteellinen taisteluhalu ja/tai toimintakyky. Tämä haittaa koiran kouluttamista kilpailulajeihin eikä ole toivottavaa rodulle. Airedalenterrierin alkuperäiseen käyttötarkoitukseen liittyvä, satunnaisesti voimakaskin, riistavietti voi yllättää sekä seurakoiran että harrastuskoiran omistajan, ellei harrastuksena ole metsästys.

Ongelmien syyt ja vähentäminen

Pääasiallisesti käytösongelmat johtuvat ominaisuuksista, jotka ovat olleet toivottavia rodun kehityksen alkuaikoina, esimerkiksi vahtivietti, puolustushalu, riistavietti sekä aggressiivisuus toisia koiria kohtaan. Osa ongelmista johtuu huonosta hermorakenteesta, joka ei ole rodulle tyypillinen ominaisuus.

Ongelmien vähentämiseksi jalostusyksilöiden valinnassa tulisi painottaa rotutyypillistä käyttäytymistä ja luonnetta sekä välttää ylivilkkaiden tai puutteellisella hermorakenteella varustettujen koirien käyttämistä. Tämän vuoksi luonnetestausta suositellaan ennen jalostuskäyttöä. Arkaa tai aggressiivista koiraa ei saa käyttää jalostukseen.

4.3. Terveys ja lisääntyminen

4.3.1 PEVISA-ohjelmaan sisällytetyt sairaudet ja viat

PEVISA-ohjelman voimaantulovuosi sekä ohjelman muutokset

Voimaantulovuosi	Vastustettava sairaus	Vaadittavat toimenpiteet	Raja-arvot
1988	Lonkkavika	Lonkkakuvaus ja virallinen lausunto	Ei raja-arvoa
2012	Lonkkavika	Lonkkakuvaus ja virallinen lausunto	Raja-arvo C
2012	Kyynärnivelen kasvuhäiriö	Kyynärkuvauslausunto	Ei raja-arvoa
2012	Silmäsairaudet	Silmätarkastuslausunto enint. 12 kk vanha	Ei PRA, gRD, tRD

PEVISA-ohjelmaan sisällytetyt sairaudet ja viat

Luusto- ja nivelsairaudet

Lonkkavika

HD (= hip dysplasia) eli lonkkanivelen kehityshäiriö on koirilla esiintyvä vaiva, joka korkea-asteisena saattaa invalidisoida koiran ja aiheuttaa sille kipua.

¹Lonkkanivelen kasvuhäiriö eli ”lonkkavika”, (engl. hip dysplasia, HD) on koirien yleisin luuston/nivelten kasvuhäiriö. Lonkkanivelen kasvuhäiriö johtaa yleensä nivelrikkoon. Nivelrikon kehittymisen aikatauluun ja tyyppiin vaikuttavat rotukohtaiset ja yksilölliset erot. Lonkkanivelen kasvuhäiriön perimmäistä syytä ei tiedetä, mutta se periytyy tämänhetkisen tutkimustiedon perusteella kvantitatiivisesti eli siihen vaikuttaa useita eri geenejä. Näistä osa on ns. suurivaikutteisia geenejä (engl. major gene). Periytymisaste vaihtelee eri tutkimuksissa välillä 0.1–0.6. Ympäristöllä on vaikutusta kasvuhäiriön ilmiäsuun. Useissa tutkimuksissa on todettu runsaan ravinnonsaannin olevan yhteydessä lonkkavikaan. Ruokinta ei aiheuta dysplasiaa, mutta se tuo vian esiin geneettisesti alttiilla koirilla. Tämä pätee myös toisin päin, optimaalisella ruokinnalla lonkkanivelen kasvuhäiriö ei tule näkyviin tai on lievempää. Myös liian raju liikunta kasvuaikana voi pahentaa muutoksia.

Asteita A ja B sanotaan ”terveiksi” ja asteita C,D,E ”sairaiksi”. Kuitenkin koirien lonkkanivelten muoto vaihtelee liukuvalla asteikolla täydellisestä pallonivelestä lähes nivelettömään tilaan. Tämän vuoksi erot eri asteiden välillä ovat liukuvia, eikä hyppäys B:n ja C:n välillä ole sen suurempi kuin muidenkaan vierekkäisten asteiden välillä. Yhtä hyvin voitaisi sanoa, että A on valkoinen ja E musta, kun taas B,C ja D ovat harmaan eri asteita liukuvalla skaalalla. Lonkkien suhteen voidaan yksinkertaistaa asiaa niin, että C:ssä havaitaan lieviä merkkejä dysplasiasta, mutta B:n suhteen ei sellaisia varmuudella voida todeta. Viimeisin airedalenterrieri, jolla on tilastoitu E-asteen lonkkavika, on syntynyt vuonna 1988. C-aste haittaa harvoin koiran arkielämää tai harrastuskäyttöä, mutta D-lonkkaiseksi arvioidut airedalenterrierit saattavat kärsiä ikääntyessään. Pelkkä lausunto ei kuitenkaan tee koirasta sairasta,

vasta oireet tekevät. Oireiden ilmeneminen on hyvin yksilöllistä. Nykytietämyksen mukaan lonkkavika on monigeenisesti periytyvä ja ympäristötekijöillä (ravinto, liikunta) on myös suuri vaikutus siihen, minkäasteinen tauti koiralle kehittyi. (ELL Anu Lappalainen: Koiran lonkkanivelen kasvuhäiriö <http://www.kennelliitto.fi/FI/jalostusjakasvatus/artikkelit/lonkkanivel.htm>)

Taulukko 12. Lonkkakuvaustulokset ja eriaosteisten dysplasioiden ilmentyminen vuosina 2007 – 2016 (Lähde: Kennelliiton jalostustietojärjestelmä)

Vuosi	A	B	C	D	E	Yhteensä
2007	18	16	6	1	0	41
2008	13	5	8	3	1	30
2009	10	13	12	4	0	39
2010	16	13	21	6	0	56
2011	11	9	19	4	0	43
2012	22	18	13	2	0	55
2013	19	16	12	3	0	50
2014	15	16	5	4	0	40
2015	15	20	10	3	0	48
2016	10	11	3	1	0	25
Yhteensä	149	137	109	31	1	427

Taulukko 13. Eriasteisten lonkkakuvaustulosten prosentuaaliset osuudet kaikista lausunnoista vuosina 2007 – 2016 (Lähde: Kennelliiton jalostustietojärjestelmä)

Vuosi	A	B	C	D	E
2007	44 %	39 %	15 %	2 %	0 %
2008	43 %	17 %	27 %	10 %	3 %
2009	26 %	33 %	31 %	10 %	0 %
2010	29 %	23 %	38 %	11 %	0 %
2011	26 %	21 %	44 %	9 %	0 %
2012	40 %	33 %	24 %	4 %	0 %
2013	38 %	32 %	24 %	6 %	0 %
2014	38 %	40 %	12 %	10 %	0 %
2015	31 %	42 %	21 %	6 %	0 %
2016	40 %	44 %	12 %	4 %	0 %
Yhteensä	35 %	32 %	26 %	7 %	0 %

PEVISA:n mukaan lonkkakuvaustuloksen C saanut koira tulee parittaa A- tai B-tuloksen saaneen yksilön kanssa.

Kynnärnivelen kasvuhäiriö

Kynnärnivelen kasvuhäiriö (engl. elbow dysplasia, ED) on yleisin isojen ja jättikokoisten koirien etujalan nivelkivun ja ontumisen aiheuttaja. Kynnärnivelen kasvuhäiriön eri muotoja ovat varislisäkkeen (processus coronoideus) sisemmän osan sairaus, olkaluun nivelnastan (condylus humeralis) sisemmän osan osteokondroosi ja kiinnittymätön kynnärpään uloke (processus anconaeus). Kynnärnivelen inkongruenssia (nivelpintojen epäyhdenmukaisuutta) pidetään tärkeänä syynä kaikkiin edellä mainittuihin kasvuhäiriöihin ja myös se lasketaan kynnärnivelen kasvuhäiriöksi.

Kynnärnivelen kasvuhäiriön periytyminen on kvantitatiivista eli siihen vaikuttaa useita eri geenejä. Kasvuhäiriön tyyppi vaihtelee eri roduilla, mikä viittaa siihen että aiheuttajina ovat eri geenit. Kynnärnivelen kasvuhäiriö on yleisempää uroksilla todennäköisesti urosten suuremman painon ja mahdollisesti myös hormonaalisten tekijöiden takia. Nykykäsityksen mukaan perinnöllisillä tekijöillä on suurin osuus kynnärnivelen kasvuhäiriön synnyssä, mutta ympäristötekijöillä on osuutensa sen ilmenemisessä.

Kaikissa kyynärnivelen kasvuhäiriöissä oireet alkavat keskimäärin 4 – 7 kuukauden iässä. Tyypillinen oire on ontuminen, joka voi pahentua rasituksessa tai olla voimakkainta levon jälkeen. Ontuminen voi olla jatkuvaa tai ajoittaista. Omistajan voi olla vaikea havaita koiran ontumista, jos kasvuhäiriö on molemminpuolinen. Toisinaan kasvuhäiriö on molemmissa kyynärnivelistä, vaikka koira ontuu vain toista jalkaa. Usein oireet huomataan vasta aikuisiällä ja silloin oireet johtuvat kasvuhäiriön seurauksena kehittyneestä nivelrikosta. Kiinnittymätön kyynärpään uloke ei välttämättä oireile nuorella koiralla ja se voi olla röntgenkuvauksen sivulöydös.

Kasvuhäiriöiden ja niiden erilaisten kirurgisten hoitojen tehosta ja pitkäaikaisennusteesta ei ole olemassa kattavia tutkimuksia. Leikkaushoidon hyöty on epävarma, jos nivelessä on jo selvät nivelrikon merkit. Kaikkien kyynärnivelen kasvuhäiriöiden seurauksena on ainakin hoitamattomana yleensä nivelrikko. Leikattuunkin jalkaan kehitty usein jonkin asteinen nivelrikko, mutta sen määrä voi olla vähäisempää ja se voi kehittyä myöhemmin kuin ilman leikkausta hoidetussa nivelessä. Kyynärnivelen nivelrikko invalidisoi koiraa yleensä pahemmin kuin esim. lonkkien nivelrikko, koska koiran painosta noin 60 % on etuosalla. Nivelrikon hoidossa tärkeitä ovat painon pudotus, liikunnan rajoitus ja tarvittaessa käytetään myös tulehduskipulääkkeitä. Lisäksi voidaan käyttää nivelnesteeseen koostumusta parantavia lääkkeitä ja ravintolisiä.

Suomessa kyynärnivelukuvien arviointi perustuu pääasiassa nivelrikon merkkeihin, mutta myös muut kasvuhäiriöön viittaavat röntgenlöydökset huomioidaan. Jalostusarvoindeksit (BLUP-indeksit) tehostavat jalostusvalintaa. Indeksissä otetaan huomioon koiran oman tuloksen lisäksi sen kaikkien tutkittujen sukulaisten taso ja poistetaan röntgentuloksiin vaikuttavien ympäristötekijöiden vaikutusta. Jalostusindeksejä lasketaan jo useille roduille sekä lonkka- että kyynärnivelistä. Indeksien laskemisen edellytyksenä on riittävä määrä kuvattuja koiria. (<http://www.kennelliitto.fi/kasvatus-ja-terveys/koiran-terveys/perinnollisista-sairauksista/kyynarnivelen-kasvuhairiot>)

Taulukko 14. Kyynärnivelukuvaustulokset ja eriasteisten dysplasioiden ilmentyminen vuosina 2007 – 2016 (Lähde: Kennelliiton jalostustietojärjestelmä)

Vuosi	Syntyneitä	0	1	2	3	Yhteensä
2007	87	13	7	1	0	21
2008	77	21	10	2	0	33
2009	94	18	11	1	0	30
2010	78	32	16	4	0	52
2011	62	16	8	2	0	26
2012	67	26	12	3	0	41
2013	96	37	8	8	1	54
2014	56	23	6	0	0	29
2015	46	6	3	1	0	10
2016	33	0	0	0	0	0
Yhteensä	696	192	81	22	1	296

Taulukko 15. Kyynärnivelukuvaustulosten prosentuaaliset osuudet vuosilta 2007 – 2016 (Lähde: Kennelliiton jalostustietojärjestelmä)

Vuosi	Tutkittu	0	1	2	3
2007	24 %	62 %	33 %	5 %	0 %
2008	43 %	64 %	30 %	6 %	0 %
2009	32 %	60 %	37 %	3 %	0 %
2010	67 %	62 %	31 %	8 %	0 %
2011	42 %	62 %	31 %	8 %	0 %
2012	61 %	63 %	29 %	7 %	0 %
2013	56 %	69 %	15 %	15 %	2 %
2014	52 %	79 %	21 %	0 %	0 %
2015	22 %	60 %	30 %	10 %	0 %
2016	0 %				
Yhteensä	43 %	65 %	27 %	7 %	0 %

Jalostukseen käytettävillä yksilöillä suositus on tulos 0 tai 1 kyynärkuvauksesta.

Silmäsairaudet

Etenevä verkkokalvon surkastuma (PRA)/retinopatia

PRA eli etenevä verkkokalvon surkastuma tuhoaa silmän valoa aistivia soluja. Kyseessä on ryhmä sairauksia, jotka ovat eri geenien aiheuttamia. PRA:ta on montaa tyyppiä, eri rotujen PRA:t ovat erilaisia ja jopa samassa rodussa voi olla useita eri muotoja. PRA on löydetty yli 100 rodulla ja näistä ainakin 22:lla mutaatio on voitu paikallistaa. Se voi esiintyä millä tahansa rodulla. Yleisin periytymismekanismi on autosomaalinen resessiivinen. Kliinisten oireiden ilmenemisikä ja eteneminen vaihtelevat liittyen PRA-muodon syntymekanismiin. Hyvin nuorella koiralla esiintyvä PRA:n muoto liittyy vääränlaiseen näköhermosolujen kehitykseen. Myöhemmällä iällä alkavassa PRA:ssa sen sijaan näköhermosolut kehittyvät normaalisti, mutta alkavat rappeutua. Useimmissa PRA:n muodoissa koira muuttuu ensin hämärässä epävarmaksi ja pelokkaaksi. Tämä johtuu hämäränäössä tärkeiden verkkokalvon sauvasolujen surkastumisesta. Myöhemmin koira sokeutuu kokonaan verkkokalvon tappisolujen surkastuessa. Silmäterä on laaja ja silmänpohjan lisääntynyt heijaste näkyy erityisen selvästi valon kohdistuessa laajentuneeseen mustuaiseen.

PRA:han ei ole hoitoa, mutta tutussa ympäristössä sokeakin koira voi pärjätä erittäin hyvin. Kokeellisesti koirille on käytetty geeniterapiaa näköhermosolujen perinnöllisessä sairaudessa, jossa periyttävä geeni on tunnettu. Diagnoosi tehdään yleensä silmänpohjan oftalmoskooppisessa tutkimuksessa. Verkkokalvon sähköisessä tutkimuksessa (ERG) voidaan havaita muutoksia näköhermosoluissa jo ennen oftalmoskooppisessa tutkimuksessa nähtäviä selviä verkkokalvon rappeutumamuutoksia. (<http://www.kennelliitto.fi/kasvatus-ja-terveys/koiran-terveys/perinnollisista-sairauksista/yleisimmat-perinnolliset>)

Airedalenterrieri on ollut vuodesta 2015 mukana Helsingin yliopiston tutkimusprojektissa, jossa Hannes Lohen tutkimusryhmä etsii geenivirhettä, joka aiheuttaa PRA:ta airedalenterriereillä, koska vuonna 2015 ilmeni useita tapauksia nopeasti etenevästä sairaudesta, joka sokeuttaa koiran jo hyvin nuorena, 4 – 5-vuotiaana. Tämän tavoiteohjelman kirjoittamisen aikaan on vielä epäselvää, onko kyse PRA:sta vai jostain muusta verkkokalvon sairaudesta, koska tässä sairaudessa muutokset voivat alkaa eri silmissä eri aikaan ja on myös tapauksia, joissa muutoksia on vain toisessa silmässä. Tutkimusprojekti antaa toivon mukaan valaistusta siihen, mikä sairaus on kyseessä ja tavoitteena on myös kehittää sairaudelle geenitesti, jolla voidaan seuloa kantajat ja estää näin taudin ilmentyminen jälkeläisissä. (<http://www.koirangeenit.fi/projektit/tutkimusprojektit/silmäsairaudet/verkkokalvon-rapeuma/>)

Rodun PEVISA-ohjelman mukaan PRA sulkee koiran pois jalostuskäytöstä.

Perinnöllinen harmaakaihi

Perinnöllinen harmaakaihi eli hereditaarinen katarakta samentaa silmän linssin osittain tai kokonaan. Tunnettujen muotojen periytymismekanismi on yleensä autosomaalinen resessiivinen, mutta useimpien muotojen periytymismallia ei tiedetä. Sairauden alkamisikä vaihtelee suuresti. Perinnöllinen kaihi on yleensä molemminpuolinen ja johtaa sokeuteen, jos linssien samentuminen on täydellinen. Jos kaihisamentuma jää hyvin pieneksi, sillä ei ole vaikutusta koiran näkökykyyn. Katarakta eli kaihi voi olla perinnöllinen tai ei perinnöllinen, synnynnäinen tai hankittu. Syntymän ja 8 viikon iän välillä todetut

kataraktat ovat synnynnäisiä. Esimerkinä hankitusta kataraktasta voidaan mainita sokeritautiin liittyvä, hyvin nopeasti täydelliseksi kaihiksi kehittyvä katarakta.

Muita esimerkkejä hankitusta kaihista ovat esimerkiksi vanhuuden kaihi ja PRA:han liittyvä toissijainen kaihi. Ns. nukleaariskleroosi eli linssin kovettuminen vanhalla koiralla ei ole varsinainen kaihimuutos, vaan normaaliin ikääntymiseen liittyvä muutos, jossa linssin ydin muuttuu 'opaalinharmaaksi'. Näkökykyyn se ei vaikuta. Perinnöllinen kaihi voidaan todeta perinnöllisten silmänsairauksien varalta tehtävässä silmätutkimuksessa. Erityisen tärkeää kaihin toteamisessa on viralliseen silmätutkimukseen kuuluva biomikroskooppitutkimus. Kaihi voidaan poistaa leikkauksella fakoemulsifikaatiomentelmällä. Paras leikkaustulos saadaan, kun leikkaus tehdään ennen kuin kaihimuutos on täydellinen. Hoidon edellytyksenä on se, että silmänpohja on terve. Perinnöllinen katarakta voi esiintyä yhdessä PRA:n kanssa, yleensä PRA:han liittyy kuitenkin ns. toissijainen kaihi. (<http://www.kennelliitto.fi/kasvatus-ja-terveys/koiran-terveys/perinnollisista-sairauksista/koirien-perinnolliset-silmasairaudet>)

Perinnöllistä katarakttaa sairastavaa koiraa ei saa käyttää jalostukseen.

Retinan dysplasia

RD (retinan dysplasia eli verkkokalvon synnynnäinen kehityshäiriö) jaetaan kolmeen muotoon, multifokaaliin (mRD), geografiseen (gRD) ja totaaliseen (tRD). mRD:ssa verkkokalvolla näkyy yksittäisiä poimuja, jotka syntyvät verkkokalvon paikallisen virhekehityksen seurauksena. Poimujen määrä voi vaihdella. mRD ei vaikuta näkökykyyn. gRD:ssa verkkokalvo on väärin kehittynyt laajemmalla alueella, mikä voi vaikuttaa koiran näkökykyyn ja tRD:ssa verkkokalvo on kokonaan irtautunut, mikä aiheuttaa silmän täydellisen sokeuden. mRD-muutokset eivät pahene iän myötä, vaan saattavat pikemminkin osittain hävitä näkyvistä vanhemmiten. gRD:aan saattaa iän myötä liittyä paikallista verkkokalvon rappeumaa muutoksen alueella. Useilla roduilla RD:n on todettu periytyvän väistyvästi. Eri RD-muotojen välistä geneettistä yhteyttä ei tunneta.

Rodun PEVISA-ohjelman mukaan gRD- ja tRD-muotoja sairastavia koiria ei saa käyttää jalostukseen ja mRD-muotoa sairastavan koiran saa parittaa ainoastaan tämän sairauden suhteen terveen koiran kanssa.

Taulukko 16. Silmäpeilaukset ja silmiltään terveiden koirien osuudet vuosina 2007 – 2016 (Lähde: Kennelliiton jalostustietojärjestelmä)

Vuosi	Tutkittu	Terveitä	%Terveitä
2007	41	35	85 %
2008	52	45	87 %
2009	41	31	76 %
2010	41	26	63 %
2011	55	32	58 %
2012	63	34	54 %
2013	65	34	52 %
2014	47	28	60 %
2015	82	37	45 %
2016	77	41	53 %

Lausuntojen määrässä on huomattavissa selvä kasvu vuosina 2015 ja 2016. Tällöin rodussa ilmeni useita retinopatiatapauksia ja rotuyhdistys kehotti kaikkia airedalenterrierin omistajia käyttämään

2017

koiransa silmäpeilauksessa, jotta ongelman laajuus selviäisi. Vetoisuus tuotti tulosta ja useat koiranomistajat myös antoivat koiransa verinäytteen Hannes Lohen tutkimusryhmän käyttöön.

Taulukko 17. Airedalenterriereiden lausunnot virallisista simätarkastuksista vuosina 2007 – 2016 (Lähde: Kennelliiton jalostustietojärjestelmä)

2007			2013		
Diagnoosi	Esiintymiä	Koiria	Diagnoosi	Esiintymiä	Koiria
Ei todettu perinnöllisiä silmäsairauksia	39	39	Distichiasis, todettu	30	30
Katarakta, jonka sijaintia ei ole määritelty, todettu	1	1	Ei todettu perinnöllisiä silmäsairauksia	34	34
Määrittellemättömiä ylimääräisiä ripsiä/karvoja, todettu	4	4	PRA, todettu	1	1
RD, multifokaali, todettu	1	1	Puutteellinen kyynelkanavan aukko, todettu	1	1
2008			2014		
Diagnoosi	Esiintymiä	Koiria	Diagnoosi	Esiintymiä	Koiria
Distichiasis, todettu	2	2	Distichiasis, todettu	18	18
Ei todettu perinnöllisiä silmäsairauksia	47	46	Ei todettu perinnöllisiä silmäsairauksia	27	27
Katarakta, jonka sijaintia ei ole määritelty, todettu	1	1	Kortikaalinen katarakta, epäilyttävä	1	1
Kortikaalinen katarakta, todettu	1	1	PHTVL/PHPV, sairauden aste 2 - 6	1	1
Määrittellemättömiä ylimääräisiä ripsiä/karvoja, todettu	2	2	RD, multifokaali, todettu	1	1
Nukleaarinen katarakta, epäilyttävä	1	1	Silmämuutosten vakavuus, kohtalainen	3	3
RD, multifokaali, todettu	1	1	Silmämuutosten vakavuus, lievä	11	11
Silmäluomen sisäänpäin kiertyminen, todettu	1	1	2015		
2009			Diagnoosi	Esiintymiä	Koiria
Diagnoosi	Esiintymiä	Koiria	Distichiasis, todettu	40	38
Distichiasis, todettu	8	8	Ei todettu perinnöllisiä silmäsairauksia	35	35
Ei todettu perinnöllisiä silmäsairauksia	32	32	Katarakta, jonka sijaintia ei ole määritelty, epäilyttävä	1	1
Kaihin laajuus, laaja	1	1	Kortikaalinen katarakta, todettu	3	3
Katarakta, jonka sijaintia ei ole määritelty, todettu	1	1	Muu verkkokalvon sairaus, epäilyttävä	1	1
Makroblepharon, todettu	1	1	Näköhermon vajaakehitys / mikropapilla, todettu	1	1
RD, multifokaali, diagnoosi avoin	1	1	PHTVL/PHPV, sairauden aste 2 - 6	1	1
RD, multifokaali, todettu	1	1	Posteriori polaarinen katarakta, todettu	1	1
2010			Diagnoosi	Esiintymiä	Koiria
Diagnoosi	Esiintymiä	Koiria	PRA, todettu	6	6
Distichiasis, todettu	13	13	Puutteellinen kyynelkanavan aukko, todettu	3	3
Ei todettu perinnöllisiä silmäsairauksia	25	25	RD, multifokaali, todettu	2	2
Katarakta, jonka sijaintia ei ole määritelty, epäilyttävä	1	1	Silmämuutosten vakavuus, kohtalainen	7	7
Kortikaalinen katarakta, todettu	1	1	Silmämuutosten vakavuus, lievä	28	28
Linssin etuosan saumalinjan katarakta, todettu	1	1	Silmämuutosten vakavuus, vakava	2	2
RD, multifokaali, todettu	1	1	2016		
Silmämuutosten vakavuus, lievä	1	1	Diagnoosi	Esiintymiä	Koiria
2011			Distichiasis, todettu	28	28
Diagnoosi	Esiintymiä	Koiria	Ei todettu perinnöllisiä silmäsairauksia	42	41
Distichiasis, todettu	22	22	Ektooppinen cilia, todettu	1	1
Ei todettu perinnöllisiä silmäsairauksia	32	32	Keratiitti, todettu	1	1
PPM, iris-iris, todettu	1	1	Kortikaalinen katarakta, epäilyttävä	1	1
Puutteellinen kyynelkanavan aukko, todettu	3	2	Kortikaalinen katarakta, todettu	2	2
RD, geograafinen, todettu	1	1	Muu verkkokalvon sairaus, epäilyttävä	4	4
RD, multifokaali, todettu	1	1	Muu verkkokalvon sairaus, todettu	4	4
Silmämuutosten vakavuus, kohtalainen	1	1	Muu vähämerkityksellinen kaihi, todettu	1	1
Silmämuutosten vakavuus, lievä	12	12	PHTVL/PHPV, sairauden aste 1	1	1
2012			PRA, todettu	1	1
Diagnoosi	Esiintymiä	Koiria	Puutteellinen kyynelkanavan aukko, todettu	3	3
Distichiasis, todettu	25	25	Silmämuutosten vakavuus, kohtalainen	10	10
Ei todettu perinnöllisiä silmäsairauksia	34	34	Silmämuutosten vakavuus, lievä	15	15
PHTVL/PHPV, sairauden aste 1	3	3			
Puutteellinen kyynelkanavan aukko, todettu	1	1			
RD, multifokaali, todettu	2	2			
Silmämuutosten vakavuus, kohtalainen	4	4			
Silmämuutosten vakavuus, lievä	18	18			

4.3.2 Muut rodulla todetut merkittävät sairaudet ja viat

Muut silmänsairaudet

Distichiasis, ylimääräiset silmäripset

Luomen reunassa luomirauhasten laskuaukosta uloskasvavia ylimääräisiä ripsiä kutsutaan distichias-ripsiksi (aikasemmin nimitys cilia aberranta). Vaivaa esiintyy monella rodulla jo nuoresta iästä alkaen. Ylimääräisiä ripsiä voi esiintyä sekä ylä- että alaluomissa, ja tavallisesti molemmissa silmissä. Ylimääräiset ripset eivät aina aiheuta harvalukuisena ongelmia, mutta runsaslukuisena ne aiheuttavat silmän sarveiskalvon ärtymistä, silmän siristystä, punoitusta ja lisääntyntä kyynelvuotoa. Ärsyttäessään silmää ylimääräiset ripset voidaan nyppiä pois. Ne kasvavat kuitenkin yleensä takaisin. Jos ylimääräisiä ripsiä on runsaasti, niin kirurgiset toimenpiteet voivat olla tarpeen. Suomen Kennelliiton jalostustietojärjestelmän mukaan vuosina 1990-2007 syntyneillä koirilla on todettu 13 tapausta maininnalla cilia aberranta. Vuosina 2008-2010 distichiasis todettiin yhteensä 23:lla koiralla ja vuosina 2011-2016 distichiasislausunto annettiin 99 kertaa. Reilusti kasvaneet distichiasismerkinnät johtuvat suureksi osaksi siitä, että tutkimusmenetelmät tarkentuneet. Eläinlääkärit ovat koulutetumpia ja pienetkin muutokset silmissä kirjataan virallisiksi aikaisempaa tarkemmin. Suosituksena on, että kahta koiraa joilla on todettu distichiasis tai trichiasis (luomen/naaman karvojen osuminen silmään) ei tulisi parittaa.

Entropium, silmäluomen sisäänkiertymä

Entropium, silmäluomen sisäänkiertymä, aiheuttaa sen, että sekä silmäripset että silmäluomen karvat hankaavat sarveiskalvoa ja aiheuttavat koiralle kipua. Leikkaushoidolla koira saadaan oireettomaksi. Suomessa on viime aikoina tavattu muutamia yksittäisiä tapauksia. (Lähde: Koirakannan kartoitukset - 88, -93, -98, -03, 07 ja pentuekyselyt). Sairauden periytymistapaa ei tunneta. Entropiumista kärsivää tai sen vuoksi opeoitua koiraa ei saa käyttää jalostukseen.

Muut luusto- ja nivelsairaudet

Selkäongelmat

Vuosina 2001 – 2005 syntyneiden airedalenterriereiden kartoituksessa vuodelta 2013 11 % vastanneista oli tai oli ollut jonkinasteisia selkävaivoja. Lievimät aiheuttivat vanhuusiällä jäykkyyttä ja vakavimmat ovat johtaneet koiran lopetukseen jo nuorena. Tapaukset vaihtelevat, mutta ongelmakohta on usein viimeisten selkänikamien tai lannerangan alueella. Siellä voi olla välilevyn rappeuma, välilevyn pullistuma, spondyloosi, luupiikkejä tai hermokanavan ahtauma. Selkävaivojen hoito on tapauskohtaista. Joskus päästään hyviin tuloksiin konservatiivisilla hoidoilla, joskus apu saattaa löytyä leikkauksesta. Kipulääkitys voi riittää pitämään vanhan koiran liikuntakykyisenä ja elämäniloisena. Lievätkin selkäongelmat saattavat estää koiran harrastuskäytön, ja vakavissa tapauksissa ne johtavat koiran ennenaikaiseen lopettamiseen. Oireileville koirille suositellaan selän kuvausta.

Immuunijärjestelmään liittyvät sairaudet

Ihottumat ja allergiat

Vuoden 2013 koirakannan kartoitukseen vastanneista (2001 – 2005 syntyneet koirat) 22 % kertoi koiran kärsineen joskus jonkinasteisista iho-ongelmista. Osa ihottumista oli allergiasta johtuvia, osa hormoniperäisiä tai ärsytyksestä (trimmaus, uinti, jne.) johtuvia. Osaan ei ole löydetty syytä. Allergiat ovat useimmiten ruoka-aineallergioita, jotka pysyvät kurissa oikealla ruokavaliolla. Toisaalta jalostustoimikunnalle on ilmoitettu myös muutamasta koirasta, jotka on lopetettu vaikeiden iho-ongelmien vuoksi. Vaikka iho-ongelmia ei ole pystytty osoittamaan yhdestä syystä johtuviksi, on kuitenkin viitteitä siitä, että koirilla saattaa olla erilaista alttiutta iho-ongelmiin suvuittain. On osoitettu, että allergiataipumus on perinnöllistä. Koska kyseessä on pahimmillaan koiralle suurta kärsimystä aiheuttava vaiva, kasvattajia kehoitetaan välttämään iho-ongelmista tai allergioista kärsivien koirien käyttöä jalostukseen.

Autoimmuunisairaudet

Autoimmuunisairauksissa elimistön puolustusjärjestelmä hyökkää yksilön omia soluja vastaan. Useimmat autoimmuunisairaudet saadaan hallintaan lääkityksellä, mutta hoito ja ennuste ovat aina koira- ja sairauskohtaisia. Koirakannan kartoituksessa v. 2007 (1996 - 2000 syntyneet koirat, 161 vastausta) mainittiin yksi tapaus. Aiemmissa kartoituksissa on mainittu autoimmuunisairauksista **AIHA** eli autoimmuuni hemolyyttinen anemia, autoimmuuni artriitti ja Trombosytopenia eli verihitule- niukkuus. Viimeisimmässä koirakannan kartoituksessa v. 2013 ei raportoitu autoimmuunisairauksia.

Muut sairaudet

Munuaisvika

Perinnölliseksi epäiltyä progressiivista nefropatiaa on jalostustoimikunnalle raportoitu viimeksi vuonna 1988. Kyseessä on synnynnäinen, etenevä munuaissairaus, joka johtaa lopulta kuolemaan. Sairauden oireita ovat oksentelu, ruokahaluttomuus, laihtuminen, lisääntynyt jano ja lisääntynyt virtsaaminen, ripuli ja kuivuminen. Parantavaa hoitoa ei ole. Diagnoosi pystytään varmistamaan vasta ruumiin- avauksessa. Munuaiset ovat vaaleat, kutistuneet, rypyiset ja keskikohdaltaan kovettuneet. Perinnöllisyyttä tai periytymistapaa ei ole pystytty todistamaan. Koska sairauden periytymistapa useilla muilla roduilla on yksinkertaisesti resessiivisesti periytyvä, sovelletaan samaa suhtautumistapaa myös airedalenterrierillä, eli sairaaksi tiedettyä koiraa tai tunnettua kantajaa (koiralla on sairaita jälkeläisiä tai sairas vanhempi) ei tule käyttää jalostukseen.

Sydänviat

Sekä vuoden 2013 koirakannan kartoituksessa että amerikkalaisessa terveystutkimuksessa on suhteellisen suurella osalla airedalenterriereistä mainittu olevan sydänongelmia (11% vastanneista raportoiti näistä koirakannan kartoituksessa). Suurimmalla osalla tapauksista on kuitenkin lievä sydämen sivuääni vanhemmalla iällä, mikä ei vaikuta juurikaan koiran elämään. On kuitenkin todettu myös läppävikoja, kardiomyopatiaa ja äkillisiä sydämen pysähtymisestä aiheutuneita kuolemia. Vuoden 2007 koirakannan kartoituksessa mainittiin yksi koira, joilla sydänsairaus oli todettu alle 7-vuotiaana. Kennelliiton sydänohje on uusittu vuonna 2015 ja sydänsairauksista saadaan nyt entistä kattavampaa tietoa.

Suositus on, että koirat, joilla todetaan sydänoireita, tutkittaisiin myös virallisesti, niin että sydänsairauksista saadaan kattavampaa tietoa.

Pikkuaivoataksia

Sairaus on yhden resessiivisen geeniparin aiheuttama pikkuaivojen kehityshäiriö ja johtaa homotsygotin yksilön vakaviin liike- ja tasapainohäiriöihin. Sairauden oireet voivat alkaa jo viiden viikon ikäisellä pennulla, ja yleensä se todetaan luovutusikään mennessä. Oireiden vakavuudesta johtuen pennut eivät ole elinkelpoisia. Suomessa on tavattu pikkuaivoataksiaa viimeksi vuonna 1988 syntyneessä pentueessa. Sitä ennen ataksiapentuja syntyi vuosina 1982 - 1984 muutamassa pentueessa. Ataksialinjat suljettiin pois jalostuksesta kieltämällä sellaisten urosten käyttö, joilla oli kolmen polven sukutaulussa tunnettu kantaja. Narttua, jonka sukutaulussa oli tunnettu kantaja, olisi saanut käyttää kerran, jos se olisi saavuttanut FIN MVA arvon. Ataksiaa ei tiedetä esiintyneen Suomessa vuoden 1988 jälkeen.

Kapeat alaleuat

Airedalenterriereillä, kuten muillakin pitkä- ja kapeapäisillä koirilla esiintyy kapeaa alaleukaa, jolloin toinen tai molemmat alakulmahampaat painavat ikeneen tai kitalakeen aiheuttaen koiralle kipua. Jalostusvalinnoissa on asiaan kiinnitettävä huomiota siihen, että kuono-osa on rotumääritelmän mukaisesti voimakas.

Seuraavia sairauksia on Suomessa tavattu yksittäisillä koirilla:

kilpirauhasen vajaatoiminta, Cushingin syndrooma, Addisonin tauti, leukemia, epilepsia, haimatulehdus ja silmänsairaudet: corneal dystrophy, pannus, glaukooma, episkleriitti.

Muita ongelmia:

Myös seuraavia yleensä koirilla esiintyviä ongelmia on myös airedalenterriereillä: Näiden yleisyyttä seurataan viiden vuoden välein tehtävällä koirakannan kartoituksella.

- Kivesviat
- Napatyrät
- Purentaviat ja hammaspuutokset
- Häntämutkat

4.3.3 Yleisimmät kuolinsyyt

Taulukossa 18 on airedalenterriereiden kuolinsyyt vuosina 2007 – 2016 Kennelliiton jalostustietojärjestelmässä. Tilasto on poimittu 12.2.2017.

Taulukko 18. Airedalenterriereiden raportoidut kuolinsyyt Kennelliiton jalostustietojärjestelmässä (Lähde: Kennelliiton jalostustietojärjestelmä)

Kuolinsyy	Keskim. elinikä	Yhteensä	Kuolinsyy	Keskim. elinikä	Yhteensä
Hengitystiesairaus	13 vuotta 5 kuukautta	1	Maksan ja ruoansulatuskanavan sairaus	7 vuotta 7 kuukautta	6
			Maksan vajaatoiminta	11 vuotta 11 kuukautta	2
Hermostollinen sairaus	14 vuotta 10 kuukautta	3	Muu maksan tai ruoansulatuskanavan sairaus	7 vuotta 0 kuukautta	2
Epilepsia	24 vuotta 9 kuukautta	1	Suoliston tukkiva vierasesine	3 vuotta 10 kuukautta	2
Muu hermostollinen sairaus	9 vuotta 11 kuukautta	2			
			Muu sairaus, jota ei ole listalla	8 vuotta 5 kuukautta	11
Iho- ja korvasairaudet	7 vuotta 2 kuukautta	2			
Atopia, allerginen atooppinen ihotulehdus	2 vuotta 10 kuukautta	1	Selkäsairaus	8 vuotta 6 kuukautta	3
Iho- ja korvasairaudet	11 vuotta 6 kuukautta	1	Muu selkäsairaus	6 vuotta 11 kuukautta	1
			Selkäsairaus	6 vuotta 9 kuukautta	1
Immunologinen sairaus	4 vuotta 8 kuukautta	3	Spondyloosi, nikamien luusiloittuma, nikamien	11 vuotta 11 kuukautta	1
Immuunihemolyttinen anemia, IMHA, AIHA	2 vuotta 3 kuukautta	2			
Muu immunologinen sairaus	9 vuotta 6 kuukautta	1	Silmäsairaus	7 vuotta 9 kuukautta	3
			Muu silmäsairaus	6 vuotta 11 kuukautta	1
Kadonnut	14 vuotta 9 kuukautta	1	Sokeutuminen	8 vuotta 3 kuukautta	2
Kasvainsairaudet, syöpä	10 vuotta 1 kuukautta	41	Sisäeritysrauhasten sairaus	8 vuotta 7 kuukautta	2
Kasvainsairaudet, syöpä	10 vuotta 1 kuukautta	16	Muu sisäeritysrauhasten sairaus	3 vuotta 3 kuukautta	1
Maksan, munuaisten tai suoliston kasvain	10 vuotta 3 kuukautta	6	Sisäeritysrauhasten sairaus	14 vuotta 0 kuukautta	1
Muu kasvainsairaus	9 vuotta 11 kuukautta	9			
Pernan, sydämen tai verisuonijärjestelmän kasvain	10 vuotta 1 kuukautta	6	Sydänsairaus	8 vuotta 3 kuukautta	10
Utarekasvain, nisäkasvain	10 vuotta 5 kuukautta	3	Muu sydämen sairaus tai vajaatoiminta	5 vuotta 3 kuukautta	4
Virtsarakon kasvain	8 vuotta 4 kuukautta	1	Sydämen läppävuoto, endokardoosi	12 vuotta 9 kuukautta	2
			Sydänsairaus	9 vuotta 1 kuukautta	4
Kuollut ilman sairauden diagnosoimista	7 vuotta 7 kuukautta	8			
			Tapaturma tai liikennevahinko	5 vuotta 7 kuukautta	7
Lopetus ilman sairauden diagnosoimista	10 vuotta 8 kuukautta	16			
			Vanhuus (luonnollinen tai lopetus)	12 vuotta 8 kuukautta	63
Lopetus käytös- tai käyttäytymishäiriöiden vuoksi	3 vuotta 8 kuukautta	5			
Lopetus käytös- tai käyttäytymishäiriöiden vuoksi	3 vuotta 3 kuukautta	4	Virtsatie- ja lisääntymiselinten sairaus	10 vuotta 7 kuukautta	8
Salakavaluus tai arvaamattomuus	5 vuotta 3 kuukautta	1	Kohtutulehdus, pyometra	7 vuotta 9 kuukautta	1
			Munuaisten vajaatoiminta	10 vuotta 11 kuukautta	3
Luusto- ja nivelsairaus	7 vuotta 4 kuukautta	11	Virtsatie- ja lisääntymiselinten sairaus	11 vuotta 0 kuukautta	4
Lonkaniveldysplasia ja sen seurauksena kehittyvä	8 vuotta 0 kuukautta	7			
Luusto- ja nivelsairaus	7 vuotta 11 kuukautta	3	Kuolinsyytä ei ole ilmoitettu	9 vuotta 6 kuukautta	52
Muu luuston tai niveltien kasvuhäiriö	1 vuotta 7 kuukautta	1	Kaikki yhteensä	9 vuotta 11 kuukautta	256

Taulukosta nähdään, että airedalenterrierit kuolevat useimmiten vanhuuteen. Myös vanhemmalla iällä alkavat syövät ovat yleinen kuolinsyy. On huomioitava, että taulukon keskimääräiset eliniät perustuvat tietoihin, jotka koiran omistaja on antanut jalostustietojärjestelmään, eikä koiran kuolinpäivä ole aina täsmällisesti merkitty, kuten nähdään taulukossa epilepsiaan kuolleen koiran kohdalla. Tämä saattaa vääristää airedalenterrierin keskimääräistä elinikää todellista pidemmäksi.

Englannissa tehdyt rodun kuolinsyiden/sairauksien kartoitukset ovat liitteessä 1. Kummankin tutkimuksen mukaan rodun merkittävin kuolinsyy oli syöpä ja vanhuus.

4.3.4 Lisääntyminen

Keskimääräinen pentuekoko

Airedalenterrierin keskimääräinen pentuekoko on 7 viimeisen kymmenen vuoden (2007 – 2016) syntyneistä pentueista laskettuna.

Astumisvaikeudet

Rodulla ei ole raportoitu astumisvaikeuksia.

Tiinehtymisvaikeudet

Airedalenterrierillä ei ole raportoitu tiinehtymisvaikeuksia.

Synnytysongelmat

Airedalenterrierit ovat rakenteeltaan ja mittasuhteiltaan normaaleja, joten erityisiä synnytykseen liittyviä ongelmia ei esiinny.

Pentujen hoitamiseen liittyvät ongelmat nartuilla

Airedalenterrierit ovat yleensä hyviä emoja pennuilleen, eikä tiedossa ole pentujen hoitamiseen liittyviä ongelmia.

Pentukuolleisuus

Pentukuolleisuus on normaalisti pieni. Jonkin verran esiintyy keuhkojen kehittymättömyydestä johtuvaa pikkupentujen kuolleisuutta (ensimmäisen 2 -3 elinvuorokauden aikana). Asiaa tutkitaan, rotu on mukana ELL Kati Dillardin (EVIRA) kansainvälisessä tutkimuksessa, joka on tarkoitettu alun perin norwichinterriereille.

Synnynnäiset viat ja epämuodostumat

Muita synnynnäisiä vikoja tai epämuodostumia ei tiedetä esiintyvän keskimääräistä enempää.

4.3.5 Sairauksille ja lisääntymisongelmille altistavat anatomiset piirteet

Ulkomuotoon liittyvät anatomiset piirteet, jotka altistavat rodun yksilöt sairauksille tai lisääntymis- ja hyvinvointiongelmille

Rodulla ei ole erityisiä ulkomuotoon liittyviä anatomisia piirteitä, jotka altistavat rodun yksilöitä sairauksille tai hyvinvointiongelmille.

4.3.6 Yhteenvedo rodun keskeisimmistä ongelmista terveydessä ja lisääntymisessä

Keskeisimmät ongelmakohdat

Vuonna 2015 airedalenterriereiltä löydettiin useita PRA-tapauksia, joita rodulla on ilmennyt aikaisemmin vain hyvin harvakseltaan. Tämän vuoksi käynnistettiin tutkimusprojekti Helsingin yliopistossa, jossa Hannes Lohen tutkimusryhmä yrittää löytää geenin, joka aiheuttaa tämän sairauden airedalenterrierillä. Tämän tavoiteohjelman kirjoitushetkellä ei ole varmaa tietoa, onko kyseessä PRA vai joku muu retinopatia, koska sairaus alkaa eri tavalla kuin PRA, vaikka loppuvaihe onkin samannäköinen kuin PRA:ssa. Airedalenterriereillä verkkokalvomuutokset saattavat myös alkaa eri aikaan eri silmissä ja etenemistahti myös vaihtelee.

(<http://www.koirangeenit.fi/projektit/tutkimusprojektit/silmasairaudet/verkkokalvon-rappeuma/>)

Rotuyhdistus on vedonnut kaikkiin airedalenterriereiden omistajiin, että he peilauttaisivat koiriensa silmät ja toimittaisivat myös verinäytteen tutkimusryhmälle, jotta tutkimukseen riittäisi materiaalia.

Ongelmien mahdollisia syitä

Airedalenterrierin jalostuksessa käytetään paljon ulkomaista jalostusmateriaalia ja ulkomaisten koirien terveystuloksia ei aina ole saatavilla. Tämän vuoksi taustalla olevista ongelmista tai perimässä olevista rasitteista ei tiedetä.

4.4. Ulkomuoto

4.4.1 Rotumääritelmä

Ryhmä: 3

FCI:n numero: 7

Hyväksytty: FCI 22.11.2012, Kennelliitto 11.12.2012

Alkuperämaa

Iso-Britannia

Käyttötarkoitus

Terrieri

FCI:n luokitus

Ryhmä 3 terrierit

Alaryhmä 1 suuret ja keskikokoiset terrierit

Käyttökoetulos vapaaehtoinen.

Lyhyt historiaosuus

Airedalenterrieri on kotoisin Isosta-Britanniasta, Yorkshiren kreivikunnasta. Rodun kerrotaan saaneen nimensä Airedalen näyttelystä, jossa esitettiin suuri määrä Waterside-terriereitä Wharfe-, Calder- ja Aire-jokien laaksoista. Airedalenterrieri on kookkain terrierirotu, siinä yhdistyvät tämän roturyhmän kaikki ominaisuudet ja se tunnetaan myös "terrierien kuninkaana".

Airedalenterrierillä on erittäin hyvä hajuaisti ja sitä on käytetty jälkikoirana Afrikassa, Intiassa ja Kanadassa. Sota-aikoina Punainen Risti on käyttänyt airedalenterrieriä. Sitä on myös käytetty sekä Britanniassa että Venäjällä niin poliisi- kuin sotakoiranakin.

Yleisvaikutelma

Terriereistä kookkain, lihaksikas, aktiivinen ja melko tanakkarakenteinen koira, joka ei vaikuta liian korkearaajaiselta eikä pitkärunkoiselta.

Käyttäytyminen / luonne

Valpasilmeinen, nopealiikkeinen ja kaikkeen tapahtuvaan hyvin tarkkaavaisesti suhtautuva. Luonnetta kuvastavat silmien ilme, korvien asento ja pysty häntä. Airedalenterrieri on avoin ja itsevarma, ystävällinen, rohkea ja älykäs. Aina valpas, ei vihainen, kuitenkin peloton.

Pää

Tasapainoinen, kallo ja kuono-osa ovat suunnilleen yhtä pitkät. Päässä ei ole poimuja.

Kallo-osa

Kallo: Pitkä ja tasainen, ei liian leveä korvien välistä, kapenee hieman silmiä kohti.

Otsapenger: Tuskin havaittava.

Kuono-osa

Kirsu: Musta.

Kuono: Silmien alapuolelta täyteläinen. Kuononselkä ei kovera eikä voimakkaasti kapeneva vaan jalomuotoinen, ei kiilamainen eikä karkea.

Huulet: Tiiviit.

Leuat / hampaat / purenta: Leuat ovat syvät, voimakkaat, vahvat ja lihaksikkaat, sillä voimakas kuono on erittäin toivottava. Leuat eivät saa olla niin ylikehittyneet, että posket vaikuttaisivat pyöristyneiltä tai pullistuneilta. Hampaat ovat voimakkaat. Leikkaava purenta, ts. yläleuan hampaat ovat tiiviisti alahampaiden etupuolella ja hampaat ovat suorassa kulmassa leukoihin nähden; tasapurenta on kuitenkin sallittu. Ylä- tai alapurenta on virhe.

Posket: Tasaiset ja kuivat, eivät ulkonevat.

Silmät: Tummat ja suhteellisen pienet, eivät ulkonevat. Ilme on terrierimäinen, valpas ja älykäs. Vaaleat tai ulkonevat silmät ovat vakava virhe.

Korvat: V:n muotoiset, poskenmyötäiset ja pienet, kuitenkin suhteessa koiran kokoon. Korvan taitekohta on hieman pääläen tason yläpuolella. Riippuvat tai liian ylös kiinnittyneet korvat ovat virhe.

Kaula

Kuiva, lihaksikas, keskipitkä ja kohtalaisen vankka, vähitellen lapoja kohti levenevä. Ei löysää kaulanahkaa.

Runko

Selkä: Lyhyt, vahva, tasainen ja vaakasuora, ei pehmeä.

Lanne: Lihaksikas. Koira on tiivisrakenteinen eli sillä on pitkä rintakehä ja lyhyt lanneosa. Pitkä lanneosa aiheuttaa selän pehmeyttä.

Rintakehä: Syvä, ei leveä, noin kyynärpäiden tasolle ulottuva. Kylkiluut ovat kaarevat.

Häntä

Perinteisesti ty pistetty. (Huom. Suomessa ty pistyskielto.)

Typistetty: Ylöskiinnittynyt ja terhakkaasti pystyssä, ei selän päälle kiertyvä. Voimakas ja tanakka.

Hännänpää on suunnilleen pääläen korkeudella.

Typistämätön: Ylöskiinnittynyt ja terhakkaasti pystyssä. Voimakas ja tanakka.

Raajat

Eturaajat

Lavat: Pitkät, viistot ja taakse sijoittuneet. Lapaluut ovat litteät.

Kyynärpäät: Rungonmyötäiset, vapaasti liikkuvat.

Kyynärvarret: Pystysuorat ja vahvaluustoiset.

Etukäpälät: Pienet, pyöreät ja tiiviit, eivät sisään- eivätkä ulospäin kääntyneet. Varpaat ovat kohtalaisen kaarevat, päkiät paksut ja täyteläiset.

Takaraajat

Reidet: Pitkät ja voimakkaat.

Polvet: Hyvin kulmautuneet, eivät sisään- eivätkä ulospäin kääntyneet.

Sääret: Lihaksikkaat.

Väliljalat: Kintereet matalat ja takaa katsottuna yhdensuuntaiset.

Takakäpälät: Pienet, pyöreät ja tiiviit, eivät sisään- eivätkä ulospäin kääntyneet. Varpaat ovat kohtalaisen kaarevat, päkiät paksut ja täyteläiset.

Liikkeet

Raajat liikkuvat suoraan eteenpäin. Eturaajat liikkuvat vapaasti ja yhdensuuntaisesti. Edestä katsottuna ne ovat etuosan suorana jatkeena, käpälät ovat samalla etäisyydellä toisistaan kuin kyynärpäät.

Takaraajojen työntö on tehokas.

Karvapeite

Karva: Kovaa, tiivistä ja karkeaa, ei niin pitkää, että se vaikuttaisi pörröiseltä. Karva on suoraa ja pinnanmyötäistä peittäen rungon ja raajat. Peitinkarva on kovaa, karkeaa ja jäykkää, aluskarva lyhyempää ja pehmeämpää. Hyvin karkea karva voi olla enemmän tai vähemmän laineikasta. Kihara tai pehmeä karvapeite on vakava virhe.

Väri: Rungon satula, niska ja hännän yläpuoli ovat mustat tai mustaan on sekoittunut muunvärisiä karvoja (grizzle), muualla karvapeite on punaruskea (tan). Korvat ovat usein tummemmat, myös kaulassa ja kallon sivuilla saattaa esiintyä varjostusta. Muutama valkoinen karva eturaajojen välissä hyväksytään.

Koko

Säkäkorkeus: Urokset noin 58–61 cm, nartut 56–59 cm.

Virheet

Kaikki poikkeamat edellä mainituista kohdista luetaan virheiksi suhteutettuna virheen vakavuuteen ja sen vaikutukseen koiran terveyteen ja hyvinvointiin.

Hylkäävät virheet

- Vihaisuus tai liiallinen arkuus.
- Selvästi epänormaali rakenne tai käyttäytyminen.

Huom. Uroksilla tulee olla kaksi normaalisti kehittynyttä kivistä täysin laskeutuneina kivespussiin.

4.4.2 Näyttelyt ja jalostustarkastukset**Rodun koirien näyttelykäynnit**

Näyttelytulokset eri luokista vuosina 2007 – 2016 on listattu taulukkoon 19. Näyttelytulosten määrä on suhteellisen vakio vuosittain, keskimäärin tuloksia on 392 vuodessa. Airedalenterrierin näyttelytrimmaus on vaativaa ja siksi tilastosta on havaittavissa että näyttelytuloksien takana on paljon pienempi määrä koiria kuin tulosten määrästä voisi päätellä. Keskimäärin eri tuloksia on saanut 91 koira vuodessa (todellisuudessa luku on hieman pienempi, sillä laskennassa on oletettu että koira on saanut aina saman arvosanan arvostelusta). Merkillepantavaa on myös se, että kymmenen vuoden aikana näyttöluokassa on saanut tuloksen vain kaksi koira vuonna 2014.

2017

Taulukko 19. Airedalenterriereiden näyttelykäynnit vuosina 2007 – 2016 (Lähde: Kennelliiton jalostustietojärjestelmä)

2007	ERI	EH	H	T	EVA	HYL	Yhteensä
Junioriluokka	47 tulosta, 14 koira	31 tulosta, 18 koira	7 tulosta, 5 koira			1 tulosta	86 tulosta, 38 koira
Nuorten luokka	25 tulosta, 16 koira	9 tulosta, 7 koira	1 tulosta				35 tulosta, 24 koira
Avoim luokka	125 tulosta, 45 koira	64 tulosta, 33 koira	16 tulosta, 15 koira	3 tulosta, 3 koira	1 tulosta	1 tulosta	210 tulosta, 98 koira
Valioluokka	63 tulosta, 25 koira	3 tulosta, 3 koira					66 tulosta, 28 koira
Veteraaniluokka	7 tulosta, 2 koira	5 tulosta, 3 koira					12 tulosta, 5 koira
Yhteensä	267 tulosta, 80 koira	112 tulosta, 60 koira	24 tulosta, 21 koira	3 tulosta, 3 koira	1 tulosta, 1 koira	2 tulosta, 2 koira	409 tulosta, 167 koira
2008	ERI	EH	H	T	EVA	HYL	Yhteensä
Junioriluokka	53 tulosta, 21 koira	31 tulosta, 18 koira	13 tulosta, 8 koira		1 tulosta		98 tulosta, 48 koira
Nuorten luokka	75 tulosta, 23 koira	32 tulosta, 18 koira	8 tulosta, 6 koira		1 tulosta	1 tulosta	117 tulosta, 49 koira
Avoim luokka	68 tulosta, 29 koira	40 tulosta, 28 koira	9 tulosta, 8 koira		1 tulosta		118 tulosta, 66 koira
Valioluokka	56 tulosta, 25 koira	7 tulosta, 4 koira					63 tulosta, 29 koira
Veteraaniluokka	5 tulosta, 3 koira						5 tulosta, 3 koira
Yhteensä	257 tulosta, 85 koira	110 tulosta, 60 koira	30 tulosta, 22 koira		3 tulosta, 3 koira	1 tulosta	401 tulosta, 161 koira
2009	ERI	EH	H	T	EVA	HYL	Yhteensä
Junioriluokka	58 tulosta, 23 koira	26 tulosta, 16 koira	8 tulosta, 6 koira				92 tulosta, 45 koira
Nuorten luokka	50 tulosta, 19 koira	10 tulosta, 9 koira	3 tulosta, 3 koira				63 tulosta, 31 koira
Avoim luokka	110 tulosta, 43 koira	38 tulosta, 23 koira	9 tulosta, 9 koira	1 tulosta			158 tulosta, 76 koira
Valioluokka	51 tulosta, 20 koira	4 tulosta, 4 koira	1 tulosta				56 tulosta, 25 koira
Veteraaniluokka	5 tulosta, 4 koira	2 tulosta, 1 koira	2 tulosta, 2 koira				9 tulosta, 7 koira
Yhteensä	274 tulosta, 91 koira	80 tulosta, 47 koira	23 tulosta, 21 koira	1 tulosta			378 tulosta, 160 koira
2010	ERI	EH	H	T	EVA	HYL	Yhteensä
Junioriluokka	37 tulosta, 21 koira	34 tulosta, 19 koira	9 tulosta, 8 koira				80 tulosta, 48 koira
Nuorten luokka	58 tulosta, 15 koira	25 tulosta, 16 koira	2 tulosta, 2 koira	1 tulosta		1 tulosta	87 tulosta, 35 koira
Avoim luokka	72 tulosta, 41 koira	55 tulosta, 31 koira	20 tulosta, 18 koira	1 tulosta	1 tulosta	1 tulosta	150 tulosta, 93 koira
Valioluokka	85 tulosta, 27 koira	15 tulosta, 13 koira	1 tulosta		1 tulosta		102 tulosta, 42 koira
Veteraaniluokka	28 tulosta, 4 koira	8 tulosta, 5 koira					36 tulosta, 9 koira
Yhteensä	280 tulosta, 92 koira	137 tulosta, 75 koira	32 tulosta, 29 koira	2 tulosta, 2 koira	2 tulosta, 2 koira	2 tulosta, 2 koira	455 tulosta, 202 koira
2011	ERI	EH	H	T	EVA	HYL	Yhteensä
Junioriluokka	66 tulosta, 24 koira	9 tulosta, 8 koira	4 tulosta, 4 koira			1 tulosta	80 tulosta, 37 koira
Nuorten luokka	65 tulosta, 22 koira	13 tulosta, 11 koira	1 tulosta				79 tulosta, 34 koira
Avoim luokka	80 tulosta, 38 koira	23 tulosta, 16 koira	2 tulosta, 2 koira	1 tulosta		1 tulosta	107 tulosta, 58 koira
Valioluokka	62 tulosta, 23 koira	2 tulosta, 2 koira					64 tulosta, 25 koira
Veteraaniluokka	16 tulosta, 3 koira						16 tulosta, 3 koira
Yhteensä	289 tulosta, 87 koira	47 tulosta, 32 koira	7 tulosta, 7 koira	1 tulosta		2 tulosta, 2 koira	346 tulosta, 129 koira
2012	ERI	EH	H	T	EVA	HYL	Yhteensä
Junioriluokka	63 tulosta, 18 koira	11 tulosta, 9 koira	1 tulosta				75 tulosta, 28 koira
Nuorten luokka	59 tulosta, 22 koira	9 tulosta, 7 koira	1 tulosta				69 tulosta, 30 koira
Avoim luokka	115 tulosta, 38 koira	47 tulosta, 31 koira	2 tulosta, 2 koira		2 tulosta, 2 koira		166 tulosta, 73 koira
Valioluokka	78 tulosta, 27 koira	1 tulosta					79 tulosta, 28 koira
Veteraaniluokka	29 tulosta, 12 koira	1 tulosta					30 tulosta, 13 koira
Yhteensä	344 tulosta, 96 koira	69 tulosta, 48 koira	4 tulosta, 4 koira		2 tulosta, 2 koira		419 tulosta, 150 koira
2013	ERI	EH	H	T	EVA	HYL	Yhteensä
Junioriluokka	46 tulosta, 19 koira	8 tulosta, 8 koira	3 tulosta, 2 koira	1 tulosta	2 tulosta, 2 koira		60 tulosta, 32 koira
Nuorten luokka	66 tulosta, 16 koira	7 tulosta, 5 koira					73 tulosta, 21 koira
Avoim luokka	105 tulosta, 34 koira	25 tulosta, 20 koira	7 tulosta, 7 koira		1 tulosta	1 tulosta	139 tulosta, 63 koira
Valioluokka	67 tulosta, 23 koira	6 tulosta, 5 koira					73 tulosta, 28 koira
Veteraaniluokka	24 tulosta, 7 koira	1 tulosta					25 tulosta, 8 koira
Yhteensä	308 tulosta, 79 koira	47 tulosta, 38 koira	10 tulosta, 9 koira	1 tulosta	3 tulosta, 3 koira	1 tulosta	370 tulosta, 131 koira
2014	ERI	EH	H	T	EVA	HYL	Yhteensä
Junioriluokka	93 tulosta, 29 koira	17 tulosta, 13 koira			1 tulosta		111 tulosta, 43 koira
Nuorten luokka	79 tulosta, 25 koira	13 tulosta, 10 koira	1 tulosta				93 tulosta, 36 koira
Avoim luokka	95 tulosta, 42 koira	29 tulosta, 23 koira	5 tulosta, 4 koira		1 tulosta		130 tulosta, 70 koira
Käyttöluokka	1 tulosta	1 tulosta					2 tulosta, 2 koira
Valioluokka	95 tulosta, 31 koira	8 tulosta, 7 koira					103 tulosta, 38 koira
Veteraaniluokka	13 tulosta, 8 koira	1 tulosta					14 tulosta, 9 koira
Yhteensä	376 tulosta, 117 koira	69 tulosta, 49 koira	6 tulosta, 4 koira		2 tulosta, 2 koira		453 tulosta, 172 koira
2015	ERI	EH	H	T	EVA	HYL	Yhteensä
Junioriluokka	30 tulosta, 11 koira	21 tulosta, 13 koira	2 tulosta, 2 koira				53 tulosta, 26 koira
Nuorten luokka	38 tulosta, 14 koira	9 tulosta, 7 koira	2 tulosta, 2 koira				49 tulosta, 23 koira
Avoim luokka	89 tulosta, 27 koira	22 tulosta, 16 koira	4 tulosta, 4 koira		1 tulosta		116 tulosta, 48 koira
Valioluokka	89 tulosta, 26 koira				1 tulosta		90 tulosta, 27 koira
Veteraaniluokka	15 tulosta, 6 koira	2 tulosta, 2 koira					17 tulosta, 8 koira
Yhteensä	261 tulosta, 67 koira	54 tulosta, 36 koira	8 tulosta, 8 koira		2 tulosta, 2 koira		325 tulosta, 113 koira
2016	ERI	EH	H	T	EVA	HYL	Yhteensä
Junioriluokka	41 tulosta, 20 koira	5 tulosta, 5 koira	1 tulosta				47 tulosta, 26 koira
Nuorten luokka	63 tulosta, 19 koira	7 tulosta, 7 koira					70 tulosta, 26 koira
Avoim luokka	93 tulosta, 36 koira	30 tulosta, 22 koira	9 tulosta, 9 koira				132 tulosta, 67 koira
Valioluokka	94 tulosta, 18 koira	9 tulosta, 8 koira					103 tulosta, 26 koira
Veteraaniluokka	11 tulosta, 4 koira	1 tulosta					12 tulosta, 5 koira
Yhteensä	302 tulosta, 78 koira	52 tulosta, 40 koira	10 tulosta, 10 koira				364 tulosta, 128 koira
Yhteensä	2958 tulosta, 453 koira	777 tulosta, 313 koira	154 tulosta, 115 koira	8 tulosta, 8 koira	15 tulosta, 15 koira	8 tulosta, 8 koira	3920 tulosta, 912 koira

Rodun koirien jalostustarkastukset

Ei ole tiedossa että yksikään airedalenterrieri olisi vielä osallistunut Kennelliiton jalostustarkastukseen. Rotujärjestö ei ole järjestänyt jalostustarkastustilaisuuksia.

4.4.3 Ulkomuoto ja rodun käyttötarkoitus

Airedalenterrierien ulkomuodon taso on Suomessa tällä hetkellä kansainvälisestikin hyvä. Myös koirien käyttäytyminen on pääasiassa rotumääritelmän mukaista. Kasvattajat ovat Suomessa kiinnittäneet tähän asiaan huomiota, koiria mm. käytetään melko paljon luonnetesteissä ja erilaisissa käyttökokeissa. Suomen muotovalion arvoon vaaditaan joko hyväksyty luonnetestitulος tai palkinto palveluskoirakokeessa. Näyttelyihin osallistutaan melko ahkerasti, tosin näyttelytrimmauksen suoritöisyys karsii helposti osallistumisintoa.

Oikean rotutyypin säilyttäminen on olennaista. Airedalenterrieri on ryhdikäs, tasapainoinen ja vankka, mutta kuitenkin tyylikäs koira. Runko on neliömäinen, mutta ei liioitellun lyhyt. On muistettava, että airedalen on pystyttävä toimimaan erilaisissa käyttötehtävissä.

Kaunismuotoinen pää ja terhakka, utelias ilme sekä koko olemus kuvastavat myös airedalen luonnetta. Koirien koko ei ole ongelma, tosin vaikuttaa siltä, että liian pieniä airedaleja palkitaan helposti näyttelykehissä. Liian kapeita ja kevyitä koiria on jonkin verran. Toisaalta airedale ei saa olla liian raskas, ”rottweilermainen”. Usein takaosa on voimakkaammin kulmautunut kuin etuosa, eikä koira silloin ole tasapainoinen. Tämä näkyy erityisesti liikkeissä.

Pää on pitkä ja kapea, ”tiiliskiven muotoinen”. Sen pitäisi olla riittävän voimakas varsinkin kuono-osastaan ja silmien alta. Leuat ovat vahvat ja hampaat isot, käyttökoiralle sopivat. Kapeaa alaleukaa esiintyy jonkin verran, jolloin alakulmahampaat saattavat painaa ikeneen. Tasapurenta sallitaan, mutta epätasainen purenta, jossa keskimmäiset alaetuhampaat työntyvät rivistä ulos, on merkki heikosta alaleuasta. Myös hammaspuutoksia on jonkin verran, harvoin kuitenkaan monen hampaan puutoksia, eikä etuhampaita yleensä ole liian vähän – silloin tällöin on myös ylimääräisiä etuhampaita, mutta sitä ei ole pidetty ongelmana. Melko usein näkee liian pyöreitä kallo-osia.

Kallon ja kuonon linjat eivät ole yhdensuuntaiset, kuten rotumääritelmä vaatii. Tällöin kallo on usein myös raskas ja syvä. Tummiin silmiin älykäs ilme on tärkeä. Vaaleat, isot silmät pilaavat ilmeen, onneksi ne ovat Suomessa nykyisin harvinaisia. Melko monilla koirilla on silmien ympärillä voimakasta tummaa pigmenttialuetta, ns. kajalia, mikä ei ole toivottavaa. Se saa silmät näyttämään suuremmilta kuin ne ovat. Myöskään liian syvällä sijaitsevat liian pienet silmät eivät ole hyvät. Tällöin myös silmäluomet ovat usein liian löysät, mikä altistaa tulehduksille tai silmäluomen kiertymälle.

Korvien asento vaikuttaa rodunomaiseen ilmeeseen. Airedalella ei kuulu olla pienet kettuterrierin korvat, eivätkä suuret, raskaat ajokoiran korvat. Korvien taitekohta on hieman pääläen yläpuolella ja melko ohut korvalehti on tiiviisti poskenmyötäinen. Pienet ja jäykät korvat nousevat helposti pystyyn.

Kaula on pitkä – ei kuitenkaan ylipitkä – ja hieman kaareva. Se ei saa olla liian ohut eikä liioin ”hirvenkaula”. Lyhyt- ja paksukaularainen airedale ei ole tyylikäs. Myöskään löysä kaulanahka ei ole toivottavaa.

Etuosa ja rintakehä eivät saa olla liian raskaita ja tynnyrimäisiä, mutta eivät myöskään liian kapeita, muussa tapauksessa sydän ja keuhkot eivät saa riittävästi tilaa. On huomattava, että airedalella on tyyppillinen terrierin etuosa: olkavarsi on pystympi kuin ”normaalikoiralla” ja etukulmaukset melko avoimet. Lapa on viisto, jolloin kaulan ja selän yhtymäkohta muodostuu sulavaksi. Eturaajat ovat suorat. Ranteet ovat lähes suorat, ne taipuvat vain lievästi. Tassut ovat tiiviit ja varpaat hyvin kaareu-

tuneet. Löysät ja liikeradaltaan virheelliset liikkeet paljastavat etuosan puutteellisen rakenteen. Usein koira on seisoessaan rodunomainen, mutta liikkeellelähtö osoittaa rakennevirheet.

Runko on neliömäinen: säkäkorkeus on sama kuin rungon pituus. Liioitellun lyhytrunkoiset koirat eivät ole enää tyypillisiä eivätkä terverakenteisia, vaikka niitä usein ihannoitetaan. Neliömäinen runko muodostuu, kun etuosa on rodulle hyvin kulmautunut, kaula liittyy sulavasti runkoon, ja toisaalta hännänkiinnitys on tarpeeksi korkealla. Selän pitäisi olla suora, mutta notko- ja köyryselkäisiäkin näkee. Matala hännänkiinnitys puolestaan pilaa ylälinjan. Airedalen selkälinja on vaakasuora, ei takaluisku, kuten vaikkapa dobermannilla. Usein nuori koira saattaa vaikuttaa jopa hieman takakorkealta, ilman että sen mittasuhteet olisivat virheelliset.

Takaraajat ovat koiran ”moottori”. Airedalen kuuluu kyetä liikkumaan jäntevästi ja tehokkaasti. Reisi on leveä ja hyvin kulmautunut, takaosa voimakas. Takaosa on leveämpi kuin etuosa. Polvien tulee olla riittävästi kulmautuneet, sillä suorat polvet altistavat vammoille.

Häntä on tanakka, korkealle kiinnittynyt, ja se kannetaan pystyssä. Häntä kaartuu useimmiten selälle, vaikka suurempi olisikin toivottava. Hännän ei tulisi olla liian kierteinen. Häntämutkia esiintyy jonkin verran. Aikaisemmin, kun häntä tyhistettiin, häntien viat eivät tulleet esiin.

Liikkeiden tulee olla yhdensuuntaiset. Varsinkin etuliikkeissä on usein puutteita, kuten epävakaat tai vispaavat liikkeet. Myös tehottomia takaliikkeitä esiintyy. Kun takaosa on heikko, työntövoima puuttuu. Myöskään ahtaat takaliikkeet eivät ole harvinaisia. On myös koiria, joiden liikkeet ovat epätasapainoisia, koska etu- ja takakulmaukset eivät ole tasapainossa. Usein takaosa on huomattavasti enemmän kulmautunut kuin etuosa. Se taas johtuu näyttävyyden hakemisesta, mikä on yleistä monessa rodussa.

Airedalen turkki on tyypillinen nypittävä terrierin turkki, jossa on karkea, vahvavärinen peitinkarva ja alla pehmeä pohjavilla. Pehmeä karva ja liian kihara tai avoin turkki ovat virheellisiä. Tosin on huomattava, että trimmauksen eri vaiheissa karva voi tuntua välillä pehmeältä, vaikka sen laadussa ei olisikaan vikaa.

Väri on punaruskea, ”tan”, mantteli musta tai erisävyinen harmahtava ”grizzle”. Myös punaiseen vivahtava mantteli, ”red grizzle”, on täysin hyväksyttävä. Väriin syvyys liittyy usein turkin karkeuteen. Haalistuneen sävyinen tan-väri ja nokisuus liittyvät usein huonoon karvanlaatuun. Airedalet ovat pentuna lähes mustia, kuten dobermann tai rottweiler, mutta iän myötä musta väri vähenee. Aikuisella koiralla liiallinen musta väri reisissä, lavoissa ja kaulan alapuolella ei ole toivottavaa.

4.4.4 Yhteenveto rodun keskeisimmistä ulkomuoto- ja rakenneongelmista

Keskeisimmät ongelmakohdat

Airedalenterrierillä ei ole merkittäviä ulkomuotoon liittyviä, koiran terveyttä tai hyvinvointia alentavia piirteitä. Liiallisen neliömäisyyden (lyhytselkäisyyden) sekä takaosan voimakkaamman kulmautumisen tavoittelemista tulisi välttää terveen rakenteen kustannuksella.

Ongelmien mahdollisia syitä

Em. rakenteelliset ongelmat saattavat aiheutua siitä, että jalostetaan ensisijaisesti ulkonäköä eikä

ajatella käyttöominaisuuksia.

5. YHTEENVETO AIEMMAN JALOSTUKSEN TAVOITEOHJELMAN TOTEUTUMISESTA

Rodun edellisen jalostuksen tavoiteohjelman voimassaolokausi

2011 – 2017

Rodun ensimmäisen tavoiteohjelman voimassaolokausi

Airedalenterriereiden ensimmäinen jalostuksen tavoiteohjelma tuli voimaan 2007.

5.1 Käytetyimpien jalostuskoirien taso

Taulukossa 20 on listattuna 20 käytetyintä jalostusurosta viimeisen kymmenen vuoden ajalta ja taulukossa 21 on käytetyimmät nartut samalta ajanjaksolta. Vain neljällä käytetyimmistä uroksista ei ole mitään titteleitä, kun taas näin on 11 nartun kohdalla. Ehkä siis edelleen ajatellaan, että uros periyttää jälkeläisille enemmän ominaisuuksia kuin narttu. Nuorimpien jalostuskoirien vaikutusta rodun ominaisuuksien kehittymiseen ei voi arvioida, sillä niiden jälkeläisistä ei ole vielä terveystutkimustietoja.

Käytetyimmät urokset ovat omilta terveystuloksiltaan (lonkat, kyynärnivelet ja silmät) melko terveitä. Alhainen tutkittujen jälkeläisten määrä vaikeuttaa jälkeläisten laadun analysointia, mutta taulukosta voidaan havaita, että käytetyimmän uroksen Saredon American Gangsterin jälkeläisissä on puolella kyynärniveldysplasia (tutkittu 43 %) ja silmäongelmia on jopa 59 %:lla (tutkittu 46 %). Toiseksi käytetyimmän uroksen, Katherina's Land Redmundin jälkeläisillä on myös puolella kyynärniveldysplasiaa (tutkittu 50%). Kolmanneksi ja neljänneksi käytettyjen urosten, Muscida's Apocalyptic ja Katherina's Land Quite So, pennuilla kyynärniveldysplasiaa on merkittävästi vähemmän, 9 % ja 8 % (tutkittu 46 % ja 52 %).

Toiseksi käytetyin jalostusnarttu, Big Lady's Volcanic Lily, on periyttänyt kyynärniveldysplasiaa 62 % jälkeläisistään (tutkittu 62 %). Nartulla itsellään on kyynärkuvaustulos 1/1. Samalla nartulla on todettu myös distichiasis ja 79 % sen jälkeläisistä on joku merkintä silmäsaudesta (tutkittu 67 %). Neljänneksi käytetyin narttu, Big Lady's Tornado Millie, jolla lonkkakuvaustulos C/C, on jättänyt lonkkavikaa 62 % jälkeläisistään (tutkittu 47 %).

2017

Taulukko 20. 20 käytetyintä jalostusurosta vuosina 2007 – 2016 (Lähde: Kennelliiton jalostustietojärjestelmä)

#	Uros	Synt. vuosi	Pennut				Lonkat				Kynnärnivelet				Silmät			
			Pentueet	Yhteensä	Vuoden aikana	Toisessa polvessa	Tutkittu	Sairas	Tutkittu %	Sairas %	Tutkittu	Sairas	Tutkittu %	Sairas %	Tutkittu	Sairas	Tutkittu %	Sairas %
1	GB MVA DK MVA EE MVA LV MVA NO MVA RU MVA EE JCH V-10 RKFV NOV-09 BALTV-10 SAREDON AMERICAN GANGSTER	2007	5	37	0	57	16	3	43 %	19 %	16	8	43 %	50 %	17	10	46 %	59 %
2	C.I.B POHI MVA FI MVA DK MVA SE MVA NO MVA EE MVA LV MVA LT MVA BALTV MVA KATHERINA'S LAND REDMUND	2009	3	30	0		18	4	60 %	22 %	18	9	60 %	50 %	16	6	53 %	38 %
3	FI MVA MUSCIDA'S APOCALYPTICA	2007	3	24	8		11	2	46 %	18 %	11	1	46 %	9 %	7	2	29 %	29 %
4	C.I.B POHI MVA FI MVA GB MVA DK MVA SE MVA EE MVA LV MVA LT MVA RU MVA PL MVA RO MVA EE JMVA JV-08 BALTV-09 HeW-10 EEV-09 RKFV KATHERINA'S LAND QUITE SO	2007	3	23	0	1	13	5	57 %	38 %	12	1	52 %	8 %	5	2	22 %	40 %
5	C.I.B POHI MVA FI MVA SE MVA DK MVA EE MVA V-11 BIG LADY'S DIRTY HARRY	2010	3	21	0	8	12	4	57 %	33 %	12	6	57 %	50 %	12	7	57 %	58 %
6	FI MVA SE MVA LV MVA SPICAWAY VERITY	2008	2	15	0	17	4	2	27 %	50 %	4	0	27 %	0 %	5	2	33 %	40 %
7	FI MVA EXTEMPORE LET'S GO AGAIN	2009	2	14	0	10	8	1	57 %	12 %	8	2	57 %	25 %	11	9	79 %	82 %
8	FI MVA BIG LADY'S NAME THE GAME	2007	2	13	0	21	6	2	46 %	33 %	6	3	46 %	50 %	6	5	46 %	83 %
9	FI MVA MINDHUNTER ABSOLUTE VERITY	2010	1	12	0	11	5	0	42 %	0 %	5	4	42 %	80 %	6	6	50 %	100 %
10	PELLE VOM ROTEN MILAN	2009	2	11	0	11	7	0	64 %	0 %	7	0	64 %	0 %	3	1	27 %	33 %
11	FI MVA BIG LADY'S QUJANT FINN	2008	2	11	0		2	1	18 %	50 %	1	0	9 %	*	2	1	18 %	50 %
12	RILUIS SÄLJÄN SE	2013	1	11	11		0	0	0 %	*	0	0	0 %	*	0	0	0 %	*
13	C.I.B POHI MVA SE MVA SE JVA LISJÖS ISAK	2010	1	10	0	1	1	0	10 %	0 %	1	0	10 %	0 %	0	0	0 %	*
14	BIG LADY'S ULURU FRIEND	2008	1	9	0		6	0	67 %	0 %	6	1	67 %	17 %	6	4	67 %	67 %
15	JV-14 HeJW-14 AIRESTRIKE MEIDAN SPRUCE	2013	1	8	0		0	0	0 %	*	0	0	0 %	*	0	0	0 %	*
16	BALTV-12 PMV-12 PMJV-12 DKV-12 DKIV-12 NOV-12 NOJV-12 V-12 HeJW-12 JV-12 SEV-12 SEJV-12 LVV-13 KBHV-13 SEV-13 NOV-14 PMV-14 V-14 HeW-14 SEV-14 SEV-15 EEV-15 HeW-15 V-15 PMV-15 V-16 BIG LADY'S IRON DUKE	2011	1	8	0	5	5	1	62 %	20 %	5	2	62 %	40 %	4	2	50 %	50 %
17	US CH DARBYWOOD'S BRAND NEW DAY	2007	1	8	0	7	7	1	88 %	14 %	7	2	88 %	29 %	4	0	50 %	0 %
18	PMJV-13 PMV-13 SEJV-13 BIG LADY'S OCTOBER NOBLE	2012	1	7	0		2	0	29 %	0 %	2	0	29 %	0 %	3	1	43 %	33 %
19	BIG LADY'S ON THE ROCK'S	2012	1	6	0		0	0	0 %	*	0	0	0 %	*	0	0	0 %	*
20	FI MVA EE MVA LV MVA RU MVA RU GR MVA BY MVA RU JMVA RKFV EST ETIAM RIDEAMUS SEMPER	2014	1	6	6		0	0	0 %	*	0	0	0 %	*	0	0	0 %	*

2017

Taulukko 21. 20 käytetyintä jalostusnarttua vuosina 2007 – 2016 (Lähde: Kennelliiton jalostustietojärjestelmä)

#	Narttu	Synl. vuosi	Pennut				Lonkat				Kynärivelet				Silmät			
			Pentueet	Yhteensä	Vuoden aikana	Toisessa polvyssä	Tutkittu	Sairas	Tutkittu %	Sairas %	Tutkittu	Sairas	Tutkittu %	Sairas %	Tutkittu	Sairas	Tutkittu %	Sairas %
1	FI MVA SE MVA EEJV-11 JAYMITCH ZIGGY ZEPHER	2010	3	25	6		8	1	32 %	12 %	8	1	32 %	12 %	5	1	20 %	20 %
2	FI MVA BIG LADY'S VOLCANIC LILY	2009	2	21	0	11	13	2	62 %	15 %	13	8	62 %	62 %	14	11	67 %	79 %
3	QUINNESSE V. ERIKSON	2007	2	19	0	11	15	1	79 %	7 %	15	4	79 %	27 %	6	2	32 %	33 %
4	C.I.B POHJ MVA FI MVA SE MVA NO MVA EE MVA LV MVA LT JMVA LV JMVA EE JMVA BALT JMVA BALTJV-09 JV-09 PMJV-09 LTJV-10 LVJV-10 EEV-12 BIG LADY'S TORNADO MILLIE	2008	2	17	0	13	8	5	47 %	62 %	7	1	41 %	14 %	8	6	47 %	75 %
5	BIG LADY'S U LOOK AWESOME	2008	2	15	0	10	9	0	60 %	0 %	9	5	60 %	56 %	9	6	60 %	67 %
6	EXTEMPORE LAST WALTZ AM I	2009	3	15	0		12	5	80 %	42 %	12	3	80 %	25 %	10	5	67 %	50 %
7	BIG LADY'S NIGHTWISH	2007	1	14	0	10	7	2	50 %	29 %	7	6	50 %	86 %	5	3	36 %	60 %
8	C.I.B FI MVA SE MVA JV-08 BIG LADY'S NEVER SAY NEVER	2007	2	14	0	9	9	2	64 %	22 %	7	1	50 %	14 %	8	5	57 %	62 %
9	FI MVA EE MVA BIG LADY'S NUTCRACKER	2007	1	12	0	2	2	0	17 %	0 %	1	0	8 %	*	2	2	17 %	100 %
10	LILYDALE APRICOT ASTRID	2013	1	11	11		0	0	0 %	*	0	0	0 %	*	0	0	0 %	*
11	BIG LADY'S GILDED WISH	2011	1	10	0		3	0	30 %	0 %	3	1	30 %	33 %	3	1	30 %	33 %
12	ENERGETICS BONFIRE	2008	1	10	0		7	2	70 %	29 %	7	4	70 %	57 %	4	1	40 %	25 %
13	FI MVA BIG LADY'S JEWEL AGAIN	2011	2	10	0		2	0	20 %	0 %	2	0	20 %	0 %	4	2	40 %	50 %
14	SE MVA EE MVA EEJV-10 BIG LADY'S WICKED FAITH	2009	1	9	0		4	1	44 %	25 %	4	2	44 %	50 %	4	2	44 %	50 %
15	TERRKOFF BODYART	2009	1	9	0		2	1	22 %	50 %	2	2	22 %	100 %	0	0	0 %	*
16	FI MVA EE MVA RU MVA EE JMVA V-09 PMV-09 EEV-10 EUVV-15 HeVW-15 VV-15 KATHERINA'S LAND QUEENIE VICTORIA	2007	2	9	0	12	4	3	44 %	75 %	4	2	44 %	50 %	5	1	56 %	20 %
17	HAPPY POP'S JENNYFER LO	2012	1	8	0		0	0	0 %	*	0	0	0 %	*	0	0	0 %	*
18	KATHERINA'S LAND QUEEN OF HEARTS	2007	1	8	0		1	1	12 %	100 %	1	0	12 %	0 %	2	0	25 %	0 %
19	HISPIDUS EXCELLENTIA	2014	1	8	8		0	0	0 %	*	0	0	0 %	*	0	0	0 %	*
20	SE MVA DK MVA EE MVA RU JMVA EE JMVA BIG LADY'S DRAMA QUEEN	2010	1	8	0	5	5	1	62 %	20 %	5	2	62 %	40 %	4	2	50 %	50 %

5.2 Aiemman jalostuksen tavoiteohjelman toteutuminen

Tavoiteohjelman toimeenpanoesitys	Toimenpide	Tulos
Vuotuiset rekisteröinnit vähintään 100 koiraan vuodessa	Rodun tunnettuutta yritetty kasvattaa rotuesittelyillä	Tavoite ei ole toteutunut, silmätutkimustilanne on vähentänyt pentumäärää
Keskimääräinen vuotuinen sukusiitosprosentti alle 3,0 %	Tuontisperma, tuontikoirat, jalostuslainat	Tavoite on toteutunut, keskimääräinen sukusiitosprosentti 2.15 % viimeisen 10 vuoden aikana.
Yksittäisen uroksen jälkeläismäärä ei saisi ylittää 10 % sukupolven	Tuontisperma, tuontikoirat,	Vain 3 uroksen jälkeläismäärä on

2017

pennuista.	jalostuslainat	ylittänyt suosituksen (28 pentua) kymmenen viime vuoden aikana
Hyödynnetään mahdollisuutta tuoda jalostuskoiria ja spermaa	On hyödynnetty ja tullaan edelleen jatkamaan	9 urosta 20:stä käytetyimmistä on tuontikoiria tai ulkomaisia
Kaikki Suomessa asuvat jalostuskoirat luonnetestataan ennen jalostuskäyttöä tai ennen 4. ikävuotta		Tavoite on toteutunut osittain koska luonnetestejä on harvoin ja koirien jalostuskäyttö voi tulla yllättäen
Viidessä vuodessa kokeissa tai kilpailuissa kävisi 15 % kyseisenä aikana rekisteröidyistä koirista.	Pennunomistajan oppaaseen lisätään tietoa airedalenterrierin kanssa harrastamisesta	Tavoitteena 46 tulosta eri koirilta 5 vuoden aikana. Vuonna 2016 tuloksia eri kokeissa teki 21 koira, joten tavoite voidaan katsoa toteutuneeksi (viidessä vuodessa kilpaileva sukupolvi ehtii vaihtua, jolloin tuloksia saadaan ainakin kaksinkertaiselta koiramäärältä).
Silmäsairauksien leviämisen estäminen	PRA-tutkimusprojekti käynnissä Helsingin yliopistossa. Yhdistys on organisoinut ryhmäsilmitarkastuksia eri paikkakunnilla.	Tutkimusprojekti on edelleen kesken eikä tuloksia ole saatu.
D-lonkkaisten koirien osuus pienemmäksi, ei E-lonkkaisia.	2011 tuli PEVISAan sääntö, jonka mukaan D-lonkkaisten vanhempien jälkeläisiä ei enää rekisteröidä.	D-lonkkaisten koirien osuus ei ole kasvanut, viimeisin virallinen E-lonkkakuvaustulos on vuodelta 2008.
PEVISA:an sisällytettyjen sairauksien lisäksi jalostukseen ei käytetä koiria, joilla on entropium, allergia, autoimmuunisairaus tai joka on arka tai aggressiivinen.		Ei ole tiedossa että näitä sairauksia sairastavia koiria olisi käytetty jalostukseen.

Jalostuksen ulkopuolelle jäävien koirien osuus

Jalostuksessa käytetään paljon ulkomaisia koiria, joten suurin osa Suomessa syntyneistä pennuista jää jalostuksen ulkopuolelle.

Jalostussuositusten ja PEVISAn ajantasaisuuden arviointi

Jalostussuosituksia päivitettiin kasvattajapäivillä maaliskuussa 2016 nuorilla koirilla ilmenneiden PRA-tapausten vuoksi siten, että koiria ei tulisi käyttää jalostukseen alle kolmevuotiaina ja ne pitäisi silmäpeilata terveiksi ennen astutusta. Muuten jalostussuositukset ovat ajantasaiset terveystilanteeseen verraten. PEVISAn ehdotetaan lisättäväksi kynnärkuvaustuloksille raja-arvo 1, jota huonompaa ei saa käyttää jalostukseen. PEVISAn päivitystarve arvioidaan uudelleen kun PRA-tutkimus etenee ja tarpeellinen geenitesti toivottavasti saadaan.

6. JALOSTUKSEN TAVOITTEET JA TOTEUTUS

6.1 Jalostuksen tavoitteet

Jalostuspohja

Jalostuspohja on airedalenterriereillä on hyvin kapea, joten rotujärjestön tavoitteena on laajentaa jalostuspohjaa. Tähän voidaan päästä käyttämällä jalostuksessa ulkomaisia koiria, tuontikoiria sekä tuontispermaa sellaisista linjoista, joista ei ole aikaisempaa jalostusmateriaalia Suomessa. Tämän toteutumista vaikeuttaa se, että maailmanlaajuisesti rodun kanta pohjautuu pitkälti samoihin linjoihin. Jalostuskäyttöön pyritään saamaan mahdollisimman suuri osuus myös Suomessa syntyneistä jalostuskelpoisista koirista, sen vuoksi jalostustoimikunta julkaisi syksyllä 2016 uroskyselyn, jolla toivottiin löydettävän uusia uroksia laajentamaan jalostuspohjaa.

Käyttäytyminen ja luonne

Pyritään säilyttämään airedalenterrierin iloinen ja ystävällinen luonne. Jalostukseen ei käytetä arkoja tai aggressiivisia koiria. Jalostusyksilöt tulisi luonnetestata ennen jalostuskäyttöä.

Käyttöominaisuudet

Kannustetaan airedalenterriereiden monipuolista harrastuskäyttöä. Jalostusvalinnoissa kiinnitetään huomiota koiran toimintakykyyn ja sen käyttöominaisuuksiin.

Terveys ja lisääntyminen

Tavoitteena saada geenitesti airedalenterrierin PRA:han/retinopatiaan. Tutkimusprojekti Helsingin yliopistossa Hannes Lohen tutkimusryhmässä on käynnissä. Jatketaan silmätarkastusten järjestämistä ja verinäytteiden ottoa. Jos geenitesti sairauteen saadaan, päivitetään PEVISAA sen osalta.

Jalostukseen käytetään yli kolmevuotiaita koiria, jotka on todettu silmiltään terveiksi. Silmälausunto on voimassa 12 kk.

Jos pikkuaivoataksiapentuja syntyy, yritetään ne tutkia esim. suomenajokoirien geenitestillä, joka on olemassa samantyyppiseen sairauteen. Näin pyritään selvittämään, onko kyseessä sama sairaus.

Osallistutaan edelleen EVIRAn pentukuolleisuustutkimukseen.

D-lonkkaisten koirien määrä pienemmäksi.

Jalostukseen ei käytetä 2-kyynäräisiä koiria.

Ulkomuoto

Tavoitteena on edelleen, että koirilla ei ole sellaisia ulkomuotovirheitä, jotka tekevät rodun tunnistamisen vaikeaksi. Lioitellut piirteet eivät ole toivottavia.

Liian kapealeukaisia tai hammasvirheellisiä koiria ei käytetä jalostukseen.

6.2 Suositukset jalostuskoirille ja yhdistelmille

Suositukset jalostukseen käytettävien koirien ja yhdistelmien ominaisuuksista

Vanhemmilla on oltava ennen astutusta virallinen lonkka- ja kyynärniveltulos, jonka tulisi olla A tai B lonkkien osalta ja 0 tai 1 kyynärien. Jos toinen vanhemmista on C-lonkkainen, toisen on oltava tulokseltaan joko A- tai B-lonkkainen. Lisäksi C-lonkkaisen kyseessä ollessa on yhdistelmän täytettävä ainakin toinen seuraavista kriteereistä:

- kyseisen koiran tutkituista vanhemmista, isovanhemmista, täyssisaruksista ja jälkeläisistä on lonkkavikaisia alle 20 %
- pentueen vanhempien lonkkaindeksien keskiarvo astutushetkellä on vähintään 101.

Ulkomaisten urosten kohdalla hyväksytään ko. maan virallinen tulos.

Astutushetkellä Suomessa asuvilla koirilla tulee olla virallinen silmäpeilauslausunto, joka ei saa olla 12 kk vanhempi. Pyritään siihen että ulkomaisilla koirilla on myöskin voimassaoleva silmäpeilauslausunto. Koira ei saa sairastaa näkökykyyn vaikuttavaa tai kipua aiheuttavaa silmänsairautta. Perinnöllistä kataraktaa, PRA:ta, gRD:ta ja tRD:ta sairastavan koiran jälkeläisiä ei rekisteröidä. Diagnoosi ”muu vähämerkityksellinen kaihi” ei kuitenkaan sulje koiraa jalostuksesta. Jos koiralla on todettu mRD, on parituskumppanin oltava RD:n osalta terve. Jalostukseen käytettävien koirien tulisi olla yli kolmevuotiaita. Ikäsuositus liittyy vuonna 2015 löytyneisiin PRA-tapauksiin, jotka ovat puhjenneet nuorilla koirilla. Vanhemmilla täytyy olla vähintään arvosana H näyttelystä. Yhdistelmän sukusiitosprosentin ylärajaksi suositellaan 6,25 % viidellä sukupolvella laskettuna. Arkaa tai aggressivista koiraa ei saa käyttää jalostukseen.

Suositus yksittäisen koiran maksimijälkeläismäärälle

Uroksen suositeltu elinikäisen jälkeläismäärän yläraja on 30 pentua. Tämä suositus on peräisin vuosien takaa, jolloin vuosittaiset rekisteröintimäärät olivat paljon nykyistä suurempia. Jälkeläismääräsuositusta tulisi arvioida uudelleen.

6.3 Rotujärjestön toimenpiteet

Uusille pennunomistajille tehtävään oppaaseen lisätään tietoa urosten jalostuskäytön vähimmäisvaatimuksista, jotta koiria saataisiin mahdollisimman laajasti jalostuskäyttöön. Jalostustoimikunta myös julkaisee jäsenistölle uroslistakyselyn, jotta mahdollisimman moni jalostukseen kelpaava uros tulisi hyödynnettyä (tämä aloitettiin jo syksyllä 2016).

Pentulistakriteerit ovat nähtävillä yhdistyksen nettisivuilla ja ne ovat tiukemmat kuin PEVISA-säännöt.

Luonnetestikäyntien ja harrastuskäytön lisäämiseksi uuteen pennunomistajan oppaaseen lisätään tietopaketti. Oppaassa myös kannustetaan koiranomistajia käyttämään koiransa lonkka- ja

kyynärkuvauksissa sekä silmätutkimuksissa.

Kaikki airedalenterrieriharrastajat toivotetaan avoimesti mukaan järjestön toimintaan, lisätään jäsenhankintaa ja kiinnitetään huomiota ystävälliseen käyttäytymiseen näyttelyissä, kokeissa, koulutuksissa sekä kaikissa muissa tilaisuuksissa koirien kanssa. Kasvattajille mahdollisuus liittää uusien pentujen omistajat yhdistyksen jäseniksi edullisesti.

6.4 Uhat ja mahdollisuudet sekä varautuminen ongelmiin

Rodun jalostuksen suurimmat uhat ja mahdollisuudet

Rodun PRA-tilanne on vaikuttanut koirien jalostuskäyttöön ja pienentänyt pentuemäärää. Geenitestin saaminen helpottaisi jalostusvalintoja eikä jalostuspohja kaventuisi liikaa.

Populaation pienuudesta johtuen yhdenkin koiran vaikutus saattaa heijastua koko kantaan. Tämä tuo uhkan terveysongelmien leviämisestä useisiin yksilöihin.

Yhdistyksen toiminta uhkaa vaikeutua, koska ihmisten mielenkiinto vapaaehtoistyöhön rodun parissa pienenee. Lisäksi airedalenterriereiden vastakkainasettelu käyttö- ja näyttölinjaisiin sekä toisiinsa vertailu saattaa vaikeuttaa yhteistyötä ja yhteisiin päämääriin sitoutumista yhdistystoiminnassa.

Mahdollisuutena on airedalenterrierin tunnetuksi tekeminen monipuolisena rotuna ja rodun kiinnostuksen kasvattaminen aktiivisten koiraharrastajien keskuudessa. Tällä voisi olla rotuun pentumäärää nostava vaikutus.

Varautuminen ongelmiin

Toimenpiteet jalostuspohjan laajentamiseksi tämän tavoiteohjelman mukaisesti. Tekemällä rotujärjestön toimintaa avoimemmaksi ja helpommin lähestyttäväksi, jolloin uusien aktiivisemmasta osallistumisesta kiinnostuneiden jäsenten on helppo osallistua toimintaan.

6.5 Toimintasuunnitelma ja tavoiteohjelman seuranta

Vuosi	Tehtävä tai projekti
Joka vuosi	Terveystilastot laaditaan vuosittain ja julkaistaan Karvakuonossa
Joka vuosi	Näyttely- ja koetilastot laaditaan vuosittain ja julkaistaan Karvakuonossa
2017	PRA-tutkimukseen osallistuminen toiveena geenitestin saaminen, projektin etenemisen jatkuva seuraaminen ja sen vaiheista tiedottaminen jäsenistölle
2017	Koirakannan kartoitus
2018	Kasvattajapäivien järjestäminen joka toinen vuosi ja muita kasvattajatapahtumia tarvittaessa
Joka vuosi	Luonnetestien järjestäminen
2018	Geenipohjakartoituksen suunnittelu
2018	Erikoisnäyttelyn järjestäminen joka toinen vuosi
Joka vuosi	Rodun esittely suurempien koiratapahtumien yhteydessä
Joka vuosi	Ulkomuototuomarikoulutuksen, kollegion tai näyttökokeen järjestäminen, ulkomuototuomarineuvotteluun osallistuminen.

Joka vuosi	Yhteistyö (mm. tietojen vaihto) ulkomaisten airedalenterrieriyhdistysten kanssa.
------------	---

JTO:n ja PEVISAn vaikutuksen seuraaminen

Airedalenterriereiden käyttäytymistä sekä terveyttä seurataan säännöllisesti tehtävillä koirakannan kartoituksilla. Seuraava kartoitus tehdään vuonna 2017.

7. LÄHTEET

KoiraNet Jalostustietojärjestelmä, www.jalostus.kennelliitto.fi

Kennelliitto, www.kennelliitto.fi

Suomen airedalenterrieriyhdistys, www.airedalenterrieri.fi

Koirakannan kartoitus 2013

8. LIITTEET

Liite 1. <https://www.thekennelclub.org.uk/media/16222/airedale%20terrier.pdf>

https://www.thekennelclub.org.uk/media/749036/airedale_terrier.pdf